مختصر

جغرافیای عمومی

مکاتب رشدیه‌یه مخصوص

اثر:

(عبید الله محمد فیضی)

ایکنچی طبع

ناشری:

معارف کتبخانه‌سی

Дозволено цензурою С.-Петербургъ, 6 Іюня 1905 г.

КАЗАНЬ.
ГОРОДСКОЙ ПАССАЖЪ
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1905

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

جغرافیانك تعریفی

اوزرنده یوریيوب گزدیکمز ارضنڭ احوالندن بحث ایدن واوزرنده‌کی طاغلر وصولر وانسانلری تعریف وبیان ایدن علمه (جغرافیا) دینور.

جغرافیا لغتنڭ اصلی : ـ جغرافیا کلمه‌سی ترکچه دگلدر بو کلمه‌نڭ اصلی یونان لساننده (یه آ = ارض) (غرافی = کتابت) دن مرکبدرکه ترکچه‌ده جغرافیا دیو مستعملدر. معناسی (کتابت ارض) دیمکدر.

جغرافیانك اقسامی

بو علمڭ اقسامی بك چوق ایسه‌ده جغرافیای طبیعی، جغرافیای پولیتیقی، جغرافیای ریاضی، وجغرافیای دینی قسملری مشهوردر.

جغرافیای طبیعی، ارض اوزرنده بولنان طاغلر، صولر، انسانلر، حیوانلر، آغاچلر، وبونلره بگزر شیلردن بحث ایدر.

جغرافیای پولیتیقی، دولت وحکومتلرڭ اداره‌لرندن، ولایتلره تقسیمندن، مشهور شهر وقصبه‌لرندن والحاصل انسانلر طرفندن یاپلمش آثاردن بحث ایدر.

جغرافیای ریاضی، ارضنڭ کونشه، قمره ودیگر کواکبه اولان بعدندن وسائر مناسباتندن بحث ایدر.

جغرافیای دینی، ارض اوزرنده یاشایان انسانلرڭ دین ومذهبلرندن بحث ایدر.

جغرافیانك فائده‌سی

بر کیمسه هر نه قدر زنکین اولسه ونه قدر چوق یاشاسه‌ده ارضنڭ هر بر محلنی گیزوب طولاشه‌مز. لکن بو علمی اوگرنمکله بر درجه هر مملکتلرده‌گی حیوانات ونباتاتنڭ نوع وجنسلریله انسانلرینڭ عادات واخلاقلرینه وشکل وصورتلرینه، لسانلرینه واقف اوله‌رق هر شیدن قولایجه خبردار اولور.

ارض وارضنك یوارلاق اولدیغی

ارض بر نچی باقشده دوب دوز ونهایتسز کبی کوزیکور ایسه‌ده شمدی یه قدر وقوع بولان سیاحتلر واسطه‌سیله بر قاچ دفعه‌لر دور اولندیغندن طبقی بر قاربوز کبی یوارلاق اوله‌رق وهیچ بر محله مربوط اولمیه‌رق فضا دینلن بوشلقده طوردیغی مستبان اولمشدر. وکذا ساحل دریاده طوران بر آدم اوزاقدن کلن بر کمی‌یه باقدقده اولاً کمینڭ دیرك اوچلرینی وسفینه یاقلاشدقجه اوستنی ونهایت تکنه‌سنی کورمسی ودوزیرده کیدن بر آدم دخی جوارکویلرده بولنان جامعلرنڭ الڭ اوّل مناره باشلرینی ویاقلاشدقجه شرفه وقبه‌لرینی والڭ صوڭره تکمیل جامعی کورمسی بو دعوایی اثباته دلیل کافیدر. لکن ارضنڭ کرویتی تام اولمیوب ایکی مقابل طرفلری بر آز باصیقدر.

ارضنك حرکتلری

ارض هم محور دینلن بر موهوم خط اوزرنده وهمده کونشك اطرافنده دور ایدر. ارضنڭ کندی محوری اطرافنده دوری یکرمی دورت ساعتده وجوده کلوب کیجه ایله کوندزڭ وجودینه سبب اولورکه بو حرکته (حرکت یومیه) دینلور. ارضنڭ کونش اطرافنده‌غی دورندن

مواسم اربعه حصوله کلوب بو حرکتنی اوچ یوز آلتمش بش کوندن بر آز فضله مدتده اکمال ایدر.

ارضنك خط و نقطه و دائره‌لری

علما ارض اوزرنده بر طاقم خط ونقطه ودائره‌لر فرض ایتمشلردرکه بونلر واسطه‌سیله ارضه راجع مسئله‌لر قولایچه بیلنور.

ارضنك محوری: — بر خط موهومدرکه ارض او خط اوزرنده حرکت یومیه‌سنی اجرا ایدر.

ارضنك قطبلری: — محورنك ایکی اوچلری ارضنك ایکی قطبلری اولوب بری قطب شمالی دیگری قطب جنوبیدر. ارضنك باصیق اولان جهت‌لری اوشبو قطب جهتلریدر.

دائرهٔ استوا: — هر نقطه‌سی قطبلردن مساوی اوزاقلقلرده بولنان بر بیوك دائره‌درکه ارضی ایکی مساوی قسمه آیریر.

دائرهٔ نصف النهار: — ارضنك ایکی قطبلرندن کچن بیوك دائره‌یه دینورکه ارض اوزرنده کائن هر بر موقعدن بر نصف النهار دائره‌سی کیچه بیلور.

دوائر متوازیه: — دائرهٔ استوادن قطبلره طوغری دائرهٔ استوایه موازی اوله‌رق رسم اولنمش دائره‌لردرکه قطبلره طوغری کوچولورلر.

مدار سرطان مدار جدی مدار قطب شمالی ومدار قطب جنوبی: — دائرهٔ متوازیه‌لر بیننده دورت مشهور دائره واردرکه ایکیسی دائرهٔ استوایه وایکیسی قطبلره یقیندر. دائرهٔ استوایه قریب اولانلردن بری مدار سرطان دیگری مدار جدی‌در. قطبلره یقین اولانلردن بری مدار قطب شمالی دیگری مدار قطب جنوبیدر.

طول مکان: — معین بر موقعدن کچن بر نصف النهار دائره‌سنه دیگر بر مکانك اوزاقلغی او مکانك طولیدر. طول درجه‌لری خط استوا اوزرنده بولنان رقملردن آڭلاشیلور.

عرض مکان: ــ بر مکانڭ عرضی او مکان ایله خط استوا ما بیننده اولان مسافه‌در. عرض درجه‌لری دائرهٔ نصف النهار اوزرنده بولنان رقملردن اوقنور.

مبدأ عرض دائما خط استوا اولوب، مبدأ طول ایسه استدیکمز بر نصف النهار دائره‌سی اوله‌بیلور. مع ما فیه هرقوم کندیلرینه مخصوص بر مبدأ طول اتخاذ ایتمشلردر.

دائره‌لر عمومیتله (٣٦٠) درجه‌یه تقسیم اولنمشدر. هر درجه (٦٠) ثانیه وهر ثانیه (٦٠) ثالثه‌یی حاوی‌در. اویله ایسه خط استوادن قطبلره قدر اولان مسافه‌نڭ (٩٠) درجه اولمسی لازم کلور.

یوقاریدن مستبان اولدیغنه نظرا خط استوایه موازی بولنان دائره‌لر عرض دائره‌لری اولوب نصف النهار دائره‌لری طول دائره‌لری اولمسی لازم کلور.

ارضنڭ منطقه‌لری: ــ ارضنڭ مدار سرطان ایله مدار جدی آراسنده قالان قسمنه (منطقهٔ حاره) وقطب مدارلریله مدار سرطان ومدار جدی آره‌سنده قالان قسمنه (مناطق معتدله) وقطب مدارلریله قطبلر آراسنده‌غی قسمنه‌ده (مناطق بارده) دینلور.

مناطق حاره ارضنڭ اڭ صیجاق ومناطق بارده اڭ صغوق یرلری اولوب مناطق معتدله نه پك زیاده صغوق ونه‌ده پك زیاده صیجاق اولان محللریدر. مناطق معتدله‌وبارده شمالی وجنوبی اوله‌رق ایکیشر دانه‌درلر.

جهتلر

ارضنڭ هر نقطه‌سنی قولایجه تعیین ایده بیلمك ایچون اولاً جهات اصلیه دینلن دورت نقطه‌یه لزوم واردر. آنلرده: شرق، غرب، شمال وجنوبدرلر.

شرق وغرب: ــ شرق کونڭ طوغدیغی وغرب باتدیغی نقطه‌درکه بونلره (مشرق ومغرب) دخی دینور.

شمال وجنوب: ـ شرقی صاغنه غربی صولنه آلەرق طوران بر آدمنك اوك طرفی شمال آرقه طرفی جنوب جهتلریدر. ارضنك شماله متوجه اولان قطبی (قطب شمالی) جنوبه طوغری اولان قطبی (قطب جنوبی) در.

شمال نقطەسی تیمور قازیق ویا قطب یلدیزی دینلن کوکب ایله معلوم اولور.

جهات فرعیه: ـ شرق شمالی، شرق جنوبی، غرب شمالی، غرب جنوبی، شمال شرقی، شمال غربی، جنوب شرقی، جنوب غربی نقطەلری اولوب جهات اصلیەلرك آرالرنده واقع درلر. بونلردن باشقه دها بر چوق جهتلر وار ایسەده اك معروف اولنلری بونلردر.

پوصله: ـ (کامپاس) دینلن بر آلتدرکه جهتلری تعیین ایتمك ایچون مستعملدر. ماوی (کوك) اولان اوچی دائما شمالی ارائه ایدر.

سطح ارض

قرەلر وصولر: ـ ارضنك سطحی باشلیجه طوپراق وصودان مرکب اولوب صو قسمی طوپراغنك اوچ مثلی قدردر. یعنی سطح ارضنك دورت بلوکده بر بلوگی قره واوچ بلوگی صودر.

قرەلر: ـ سطح ارضده قرەلر یکپاره اولمیوب صولرله بر برندن تفریق اولنمش بیش بیوك پارچەدرکه بهر پارچەیه قطعه دینور. اسملری: آوروپا، آسیا، آفریقا، آمریقا، آۋسترالیادر.

صولر: بحر محیط هندی، بحر محیط کبیر، بحر محیط آطلاسی، بحر منجمد شمالی، بحر منجمد جنوبی ناملریله بیش بیوك اوقیانوسدن عبارتدرکه بونلره طیش دکز دینلوب، بونلردن ماعدا بولنان اوفاق دگزلره ایچ دکز دینلور.

ایسکی ویاگی دنیا: ـ آوروپا، آسیا، وآفریقایه ایسکیدن بیرو بیلندکلری ایچون (ایسکی دنیا = بر قدیم)، آمریقا ایله آۋسترالیایه

یڭی بولندقلری ایچون (یڭی دنیا = بر جدید) دینلمشدر. قطعات خمسه‌دن اڭ بیوکی آسیا اولوب صکره صره‌سیله آمریقا، آفریقا، آوستراليا، آوروپا قطعه‌لری کلور.

بحر محیط کبیر آسیا ایله آمریقا آره‌سنده بحر محیط آطلاسی آوروپا وآفریقا ایله آمریقا آره‌سنده، بحر محیط هندی آسیانڭ جنوبنده، بحر منجمد شمالی قطب شمالیده وبحر منجمد جنوبی قطب جنوبیده واقعدرلر.

کرهٔ مصنعه ـ کرهٔ مسطحه ـ خریطه

کرهٔ مصنعه ارضنڭ بر کوچك موده‌لی اولوب طبق ارض کبی یوارلاق آغاچدن ویا مقوادن یاپیله‌رق اوزرینه قطعه واطه‌لر، خط ونقطه‌لر رسم اولنور. بو کبی کره‌لرده ارضنڭ شکلی واقسام مشهوره‌سی حقنده بر مختصر فکر ویریلور.

کرهٔ مسطحه: ـ ارضنڭ تمامنی بر برینه بتیشك ایکی دائره ایچنده اوله‌رق کوسترن کاغدلردر.

خریطه‌لر: ـ کرك کرهٔ مصنعه‌لر وکرك کره مسطحه‌لر ارضی تفصیلات لازمه‌سیله کوستره‌مزلر. بونڭ ایچون بر قطعه‌نڭ ویا بر مملکتنڭ کاغد ویاخود مشمع اوزرینه رسم اولنمسنه لزوم کوریلمشدرکه بو مثللو کاغدلره (خریطه) دینور.

خریطه‌لرنڭ دائما یوقاری طرفی شمال، آشاغی طرفی جنوب، صاغ طرفی شرق وصول طرفی غربدر.

مقیاس: ـ بر خطدرکه خریطه‌نڭ یاننده بولنوب ارضنڭ اصل شکلندن قاچ دفعه کوچولمش اولدیغنی کوسترر. ایکی شهرنڭ ما بیننده‌گی مسافه‌یی تعیین ایتمك ایچون، خریطه اوزرندن ایکی شهرنڭ ما بیننی آرشین ویاخود (متره) ایله اولچه‌یه‌رك صکره مقیاس ایله ضرب ایتملیدر.

قره‌لره و صولره و یرلن اسملر

آطه : ـ چوره‌سی صو ایله محاط اولان قره‌لردرکه عربچه‌سی (جزیره)در. بر برینه یقین بولنان بر چوق آطه‌لره ترکچه طاقم آطه‌لر وعربچه (جزائر مجتمعه) دینور.

یاریم آطه: ـ هرطرفی صو اولوب برجهتی قره‌یه بیتشمش اولان یرلردرکه قره‌یه بیتشك اولان طرفی طار اولورسه (برزخ) دیرلر.

برون: قره‌لرنك سوری اوله‌رق دگزه طوغری اولان چقندیلریدرکه عربچه (رأس) دینلور.

دکز : ـ غایت کینش وبیوك اولان طوزلی صولره دینورکه عربچه‌سی (بحر)در. بونلرنك چوق بیوكلرینه (بحر محیط) دیرلر.

بوغاز: ـ ایکی قره آره‌سنده صیقشمش دکزك طار محلیدر. اگر بو طار محل انسانلر طرفندن یاپلمش‌سه (قانال) دینور.

اووا، صحرا: ـ قره‌لرنك دوز ومنبت یرلرینه (اووا) واوتسز صوسز غیر منبت یرلرینه (چول، صحرا، استیپ) دینور.

طاغ=جبل:ـ قره‌لرنك غایت یوکسك یرلریدر. بونلرنك کوچکلرینه (تپه، بایر، تل) دینور. طاغنك الك یوکسك محلنه (ذروه، صرت) والك آشاغی محللرینه (اتك، دامن) واتك ایله ذروه آره‌سنده‌گی محللره (یان، یا ماج) دینور. صره طاغلر: ـ بر برینه برلشمش اولان اوزون طاغلره دینورکه عربچه (سلسلهٔ جبال) دینلور.

سطح مائل = ورسان: ـ طاغلر و بایرلر الحاصل ارضنك بتون یوکسکلکلری صولری طرف طرف آقتمسیدر. هر سطح مائلك صولری باشقه باشقه دکزلره آقارلر.

یانار طاغ = وولقان: ـ تپه‌سندن آتش ودومان واریمش معدنلر چیقان طاغلردرکه عربچه (برکان) دینور.

کچید : ــ ایکی طاغ ویاخود طاغ ایلەدکز ویا نهر آرەسندەغی طار یوللردر.

وادی = دره : ــ ایکی طاغ آراسنده بولنان آلچاق ودوز یرلردر.

اورمان = قورو : ــ آغاچی چوق اولان یرلردر.

نهر = ایرماق : ــ آقان صولرنڭ بیوکلریدرکه بونلر اکثر یا دکزلره دوکیلورلر. دکزه دوکلمیوبده باشقه بر نهره دوکیلورسه (چای) دینور.

منبع، منصب : ــ صولرنڭ یردن چیقدیغی محله (منبع) وایکنچی بر نهره ویاخود دکزه دوگیلدیگی محله (منصب) دینور.

صاغ ، صول : ــ صولرنڭ آقدیغی جهته کیدیلەجك اولورسه صاغ جهت (صویڭ صاغ قییسی) وصول جهت (صویڭ صول قییسی) در.

حوضه : ــ بر دره وآیاقلرینڭ صواره بیلدیگی یرلردر.

چاغلایان = شلاله : ــ صولرنڭ یوقارودن آشاغی‌یه دوشمسیدرکه عربچه (سلسبیل) دینور.

عروق بنی بشر

عرق ابیض یاخود قفقاز جنسی : ــ آوروپاده، آسیانڭ غربنده، آفریقانڭ شمالنده بولنوب، آمریقاده دخی کندکچه چوغالمقده‌در. عرق ابیض‌نڭ رنگلری بیاض، باشلری یمورطه شکلنده، آغزلری کوچك، دوداقلری اینجه، صاچلری ایپك کبی یموشاقدر.

عرق اصفر یاخود مغول جنسی : ــ کینش یوزلریله، یوارلاق باشلریله، بیوك آغزلریله، باصیق بورونلریله، یاناقلرنده اولان کمیگڭ زیاده چیقنتیسی ایله، اوزون وطار کوزلریله فرق اولنورلر. بو جنس انسانلر آسیانڭ شرق طرفلرنده ساکندرلر.

عرق اسود = زنجی = زنکی : ــ سیاه رنگلی، یاصی آلینلی، اوست دیشلری چیقیق، دوداقلری قالین، آغزلری بیوك، بورونلری

قیصه ویاصی، قیللری سرتدر. بونلر آفریقانك بر چوق یرلرنده بولنورلر

عرق احمر: ـ آمریقانك اصل سکنه‌سی اولوب قرمزی انسانلردرکه شمدی کتدکچه آزالمقده وانقراض بولمقده‌درلر. ایشته کوریلورکه دنیاده‌کی انسانلر باشلیجه دورت جنسه تقسیم اولنورکه بونلرده (عرق ابیض)،(عرق احمر)، (عرق اسود = زنجی) و (عرق اصفر)در.

اصول معیشت

وحشت: ـ آفریقا چوللرنده وآمریقا طاغلرنده وآوسترالیاده بر طاقم انسانلر واردرکه عقل ایله یاپلمش اولان معارف وصنایعدن کاملا محروم اوله‌رق حال وحشتده یشامقده‌درلر. بویله انسانلره (وحشی) دیرلر. بونلر مغاره‌لرده، آغاج بوشلقلرنده، آغاج داللرندن یاپلمش قولبه‌لرده اسکان ایده‌رك یمکلری آغاج یاپراقلری، طوتدقلری بالق وغیری حیوانات بریه وبحریه‌در * بونلرده البسه فلان اولمدیغی کبی پیشرمك نه اولدیغنی‌ده بیلمزلر. بونلرده انسان یمك کبی فنا عادتلرده موجوددر.

بدویت: ـ بر طاقم انسانلر دها واردرکه حال وحشتدن دها عالی بر مرتبه‌ده اوله‌رق حال بدویتده یاشارلر. بونلرنك مسکنلری اکثریا یوکسندن معمول چادرلر وطوپراقدن مصنوع خانه‌لر اولوب رعی ایتدکلری حیوانلرنك ات وسودلریله تعیش ایدرلر. بونلر بر یرده قرار ایتمیوب حیوانلریله برابر بر موقعدن دیگرینه کوچه‌رك امرار اوقات ایتمکده‌درلر.

مدنیت: ـ انسانلرنك حال بدویتدن قورتیلوب بر جمعیت منتظمه تحتنده یاشا یانلرینه (مدنی) دینلور. مدنیلر علم معرفت، هنر وصنعتجه الك ایلرو کیدنلر اولوب آغاجدن یاخود طاشدن معمول خانه‌لرده اسکان ایدرلر. بر طاقم خانه‌لرنك بر یره طوپلنمه‌سندن حاصل اولان هیئته بیوکلکینه کوره قریه، قصبه وشهر نامرلری ویریلور.

بنی بشر ایچنده الڭ عالی مرتبه‌ده بولنانلر مدنیلردرکه بونلر دخی بر درجه‌ده اولمیوب آرالرنده جزئی کلی فرق واردر.

اداره و حکومت

ادارهٔ واحده تحتنده اولوب بر قانون ونظامه تابع اولان بریاخود بر قاچ مملکت اهالیسنڭ مجموعی دولت واو دولتنڭ اداره‌سنی درعهده ایدن آدملر (حکومت) تسمیه اولنور. مدنی آدملرنڭ حکومتی اوچ صورت اوزره اولوب بری حکومت مستقله دیگری حکومت مشروطه واوچنچیسی حکومت جمهوریه‌در.

حکومت مستقله: ــ رئیس اولان ذات ایمپیراطور، قرال، شاه یاخود سلطان نامیله بنام اوله‌رق اقتداری غیر محدوددر. تکمیل امر وفرمانلری نظام وزاقون اولور. یاپه‌چغی ایشی کمسه‌دن صورمز. وایستدیکنی جبرا اجرا ایدر.

حکومت مشروطه: ــ قرال وحکمدار یعنی رئیس اولان ذاتنڭ اقتداری محدود اولوب ملت مجلسندن صورمه‌دن بر ایش یاپه‌مز. بویله اولان دولتلرده، نظامات (ملت مجلسی) طرفندن یاپیلوب حکمدار طرفندن تصدیق اولنور. ملت مجلسنده هر ولایتدن ویاخود هر طرفدن اهالی طرفندن انتخاب ایدیلوب یوللانمش آدملر بولنور. بو آدملره (مبعوث) بونلرڭ اوتوردقلری مجلسه (مجلس مبعوثان) دینلور.

حکومت جمهوریه: حکومت مستقله ومشروطه‌ده آتادن اوغله توارثا نقل ایدن ودائمی اولان بر پادشاهلق اولدیغی حالده حکومت جمهوریه‌ده اویله شیلر یوقدر بلکه مجلس مبعوثان طرفندن وکندی ما بینلرندن انتخاب اولنمش بر آدم موقتا حکم ایدر.

ادیان

موحد وکتابی: ــ جناب رب العالمینی بر بیلوب کتب منزله‌دن برینه ایمان واعتقاد ایدنلردر.

مشرك : ــ الهك كثرتی ایله قائل اولانلردر. اهل کتاب اوچ طاقم اولوب بری (محمدی = اسلام) دیگری (عیسوی = خرستیان) واوچنچیسی (یهودی = موسوی)در.

محمدی : ــ الله تبارك وتعالی‌یی بــر بیلوب محمد علیه السلامــه وشریعتنه ایمان ایدنلردر.

عیسوی : ــ حضرت عیسایه ایمان ایدوب انجیل شریف ایله عمل ایدنلردرکه بونلر دورت قسمدر اورتودوقس، پروتستان، قاتولیك، غریغوریان.

موسوی: ــ حضرت موسی علیه السلام ایله تورات شریفه ایمان ایدنلردر. بتون دنیاده بولنان بر بچق میلیاردن زیاده اهالینك تقریبا (٢٥٠٠) ایکی بیك بیش یوز میلیونی اسلام (٤٤٠) میلیونی خرستیان (٧) میلیونی یهودی اوله‌رق باقیسی مشرك یعنی مجوسیلردر. مجوسیلر دخی تاپدقلری شیلره کوره (پوت پرست)، (یولدز پرست)، (آتش پرست) اسملرینی آلورلر.

آوروپا قطعه‌سی

آوروپا قطعه‌سینك حدودی: ــ آوروپا شمالا بحر منجمد شمالی، غربا بحر محیط آطلاسی، جنوبا بحر سفید بحــر سیاه قافقاز طاغلری، شرقــا آسیا ایــله آوروپا آراسنده بولنان اورال طاغلری اورال نهری بحر خزر ایله چویرلمشدر.

آوروپانك مشهور آطه‌لری: ــ شمالده اسپیچبرغ، زامبل جدید (نوڤی زیمله)، بریتانیا طاقم آطه‌لری ایله ایسلانده، جنوبده باله‌ر، یونان، سیقلاد طاقــم آطه‌لریله قورسیقا، ساردینیا، سجیلیا، کــریـد آطه‌لری واقعدر.

آوروپانك یارم آطه‌لری : ــ شمالده اسقاندیناویا، سمبریــك جنوبده اسپانیا، ایتالیا، بالقان، موره، قریمدر.

آوروپاده بولنان برزخلر: — آوروپاده آنجق بر برزخ اولوب قریم شبه جزیره‌سنی قره‌یه ربط ایلمشدرکه اوده (پره قوب)در.

آوروپاده‌گی قناللر: — آوروپاده آنجق بر قنال واردرکه (قورنت) قنالی دینور. موره شبه جزیره‌سینی قره‌دن تفریق ایدر.

آوروپاده واقع مشهور برونلر: — شمالك نوردكین وشمال غربیك فینیستر، جنوبده سن ونسان، تاریفا، ماتاباندر.

آوروپانك مشهور طاغلری: — شمالده اسقاندینا ویا، شرقده اورال، قفقاز وسطده قارپات، آلپ جنوبده پیره‌نه، آپه‌نین، بالقان سلسله‌لریدر. آوروپانك اڭ یوكسك محلی آلپ طاغلری اوزرنده واقع (مون بلان) دینلان محلدر.

آوروپاده واقع ۋولقانلر: — شمالده ایسلانده آطه‌سنده (هقلا)، جنوبده سجیلیا آطه‌سنك (اتنا)، ایتالیاده (وه‌زو) ۋولقانلری واردر.

آوروپایی احاطه ایدن دڭزلر: — بحر منجمد شمالی‌دن حاصل اولمش (بحر قاره) و(بحر ابیض) وبحر محیط آطلاسیدن حاصل اولان (آق دڭز)، (بیسقای‌دڭزی)، (مانش‌دڭزی)، (شمال‌دڭزی،) (بالطیق دڭزی) وآق دڭزدن حاصل‌اولمش (تره‌نین)، (یونان)، (آدریانك)، (آطه‌لر)، (مرمره)، (قاره)، (آزاق) دڭزلری وهیچ برطرفدن بیوك دڭزلره متصل اولمیان خزر دڭزی واردر.

آوروپانك مشهور كورفزلری: — شمالده بوتنی، فنلانده كورفزلری بحر بالطیق‌دن (زویدارزه) كورفزی شمال دڭزندن جنوبده لیون، جنویز كورفزلری آق دڭزدن تارانت، لپانت كورفزلری یونان دڭزندن غلوص، سلانیك كورفزلری آطه‌لر دڭزندن پیدا اولمشلردر.

آوروپانك مشهور بوغازلری: — شمالده اسقاژراق، قاتغات، سوند، بیوك بلت، كوچك بلت نامنده بیش عدد بوغاز واردركه بالطق وشمال دڭزلرینی برلشدیررلر. (پادوقاله) بوغازی ایله شمال ومانش دڭزلری برلشور. ایرلانده ایله بریتانیای كبیر بیننده شمال

وسن ژورژ بوغازلری، جنوبده آفریقا ایله آوروپا آره‌سنده (سبته = جبل‌الطارق)، ساردینیا ایله قورسیقه آراسنده (بونیفاچیو)، ایتالیا ایله سجیلیا آراسنده (مسینا)، ایتالیا ایله بالقان شبه جزیره‌سی آراسنده (اوطرانت)، آسیا ایله آوروپا آراسنده (چناق قلعه) و (قاره دکز) بوغازلریله بحر سیاه ایله آزاق دکزینی وصل ایدن (کرچ) بوغازلری موجوددر.

آوروپاده مشهور اولان بر چاغلیان واردرکه اوده اسویچره‌ده راین نهرینک حصوله کتوردیکی (شافغوز) شلاله‌سیدر.

آوروپانک مشهور نهرلری: ـ شمالده پچورا، دوینای شمالی نهرلری واقع اولوب بحر منجمد شمالی‌یه آقارلر. نیوا نهری فنلاند کورفزینه، دوینای جنوبی نهری ریغا کورفزینه دوکیلور. وسطده نیمن، ویسلا، اودر نهرلری کذلك بحر بالطقه جاریدرلر. البه، وزر، راین، موز، تایمس نهرلری بحر شماله جریان ایدرلر. غربده مانشه دوگیلان (سن) ایله بسقای دکزینه جاری لوار، غارون بحر محیط آطلاسی‌یه آقان منهو، دورو، تاج، وادی العنه، وادی الکبیر نام نهرلر واقعدر. آوروپای جنوبیده بحر سفیده دوگیلان ابر، رون، پو وقره دکزه جریان ایدن طونه، دنیستر، دنیپر بحر آزاقه دوگیلان دون بحر خزره جریان ایدن ژولغا واورال نهرلری واردر. بو نهرلرنک الڭ بیوکی ژولغا، ایکنجیسی طونه نهریدر.

آوروپانک مشهور کوللری: ـ شمالده: اونه‌غا، لادوغا، ونر، وتر، ملار وسطده: قونستانس، زوریخ، نوشاتل، قوم، غارد جنوبده اشقودره کوللریدرکه بونلرک هپسی برر آیاقله دکزه آقمقده‌درلر.

(۱) روسیه

روسیه مملکتی آوروپانک تماما شرق قسمیله آسیانک شمال ووسط جهتلرندن مرکب اوله‌رق غایت واسعدر. کرهٔ ارضنک قره

قسمنڭ یدیده بری قدر جسامته مالك اولان روسیه مملکتی جسامتی قدر غلبه‌لك اولمیوب اکثر یرلری خالی وغیر مسکون آنچق اوچده بری معمور ومزروعدر.

آوروپای روسی: ـ آوروپای روسی کاملا آوروپانڭ شرق قسمیدر. شمالا بحر منجمد شمالی غربا اسوچ ونوروچ مملکتلریله بوتنی کورفزی، بالطیق‌دڭزی، پروسیا، آوْستریا، رومانیا مملکتلری جنوبا بحر سیاه ایله قافقازیا طاغلری شرقا بحر خزر، اورال طاغلری، اورال نهری ایله محدود اوله‌رق بتون قطعه‌نڭ نصفندن زیاده‌در.

آوروپای روسیده بولنان دڭزلر: ـ شمالده بحر منجمد شمالی ایله بوندن حاصل اولان بحر قاره وبحر ابیض جنوبده بحر سیاه ایله آندن حاصل‌اولان بحر آزاق‌غربده بحر بالطق شرقده بحرخزر واقعدرلر.

روسیه‌ده بولنان آطه‌لر: ـ وایقاچ، قالکوئف، زامبل جدید بحر منجمد شمالیده: داغو، اوزل، عالاند، آبو بحر بالطقده واقعدرلر. بحر منجمد شمالیده بولنان آطه‌لر غایت شمالی اولدقلرندن صغوق وغیر مسکوندر. اوزرلرنده قار وبوزدن باشقه بر شی کورنمز. مع ما فیه روس آوچیلری سنه‌ده بر قاچ دفعه کیده‌رك کورکلی حیوانلر وایری بالقلر آولارلر.

روسیه‌ده بولنان کورفزلر: ـ فنلاند، بوتنی، ریغا کورفزلری بحر بالطقدن حاصل اولمشلردر. پره قوب برزخی ایله کرچ بوغازی روسیه‌ده واقعدرلر.

روسیه‌ده واقع طاغلر: ـ شرقده اورال طاغلری جنوبده قافقاز طاغلری وسطده (والدای) و (اوالی) طاغلریدرکه آوروپای روسیده بولنان نهرلری جنوبی وشمالی سطح مائله تقسیم ایدرلر. اورال طاغلری معدنلرنڭ چوقلغیله مشهوردر.

روسیه‌ده بولنان کوللر: ـ لادوغا کولی اونه‌غا، ایلمن وسایما

کوللرینڭ صوینی برر مجرا ایله اخذ ایدر. بیلا کولی ڤولغه نهرینه صو ویرر. پیپوس کولی فنلانده کورفزینه آقار.

روسیه‌ده بولنان نهرلر: — روسیه مملکتی دورت سطح مائله منقسمدر. بحر منجمد شمالی سطح مائلنه (قارا) (پچورا) (مه‌زن) (دوینای شمالی) و(اونه‌غا) نهرلری جریان ایدرلر. بونلردن اوچ ضکره گیلر بحر ابیضه منسوبدرلر.

بحر بالطق سطح مائلینه (اسوج) حدودینی تفریق ایدن (طورنه‌او) نهری ولادوغه کولنڭ صوینی فنلاند کورفزینه کتورن (نیڤا) نهری وریغا کورفزینه دوکیلان (دوینای جنوبی) نهری ونهایتلری پروسیاده بولنان (نیمن) (ویسلا) نهرلری جریان ایدرلر. بحر سیاه سطح مائلنه طونه‌نڭ بر آیاغی بولنان وروماینا ایله روسیه آراسنده حد فاصل بولنان (پروت) نهری ایله (دنیستر) و (دنیپر) نهرلری آقارلر. دون نهری آزاق دڭزینه منصب اوله‌رق غایتله جسیمدر. آیاقلری (خوبر) (دونج) (مانیچ) چایلریدر. دنیپر نهرینه (پینسق) بتاقلغنڭ صوینی بوشالدن (پریپت) چاییله آغزینه یقین بوغ ایرماغی قوشیلور. (قوبان) نهری (کرچ) بوغازی قربنده قاره دڭزه قاریشور. بحر خزره دوگیلان انهارڭ الڭ بیوگی ڤولغادر. نهر مذکور والدای طاغلری قربنده اوفاق بر کولدن چیقارق روسیه ایچروسنده (٣٤٠٠) ویرست مسافه آقدقدن صکره بر چوق آغزلرله (استرخان) قربنده دڭزه دوکیلور. نهر مذکور بعض کره طغیان ایده‌رك اطراف وجوانبنی دڭز حالنه کتورر. درونده کثرت اوزره بولنان بالقلردن خویار (ایکرا) استحصال اولنور. مشهور آیاقلری صاغده (اوقا) صوی واوقانڭ آیاغی بولنان (مسقوا) ایرماغی وصولده (قاما) نهری ایله آیاقلری بولنان (ویاتقه) و(بیلای) نهرلریدر. ڤولغه‌دن باشقه (اورال) و(تەرك) نهرلری دخی بحر خزره منصب اولورلر. اوشبو دورت سطح مائلده کائن کوللر و نهرلر بر طاقم قناللر واسطه‌سیله بر بریله برلشمشلردر.

مثلا ۋولغه نهریله لادوغا کولی دنیپر نهریله دوینای جنوبی نهری کبی.

روسیه مملکتی طاغلری غایتله آز فقط انهاری غایتله چوق دوز بر مملکتدر. شمال طرفلری غیر منبت اولوب زیاده‌سیله صغوقدر. وسط وغرب جهتلری اڭ غلبه‌لك واڭ گوزل زرع اولنان محللر اولوب اول یرلرده بغدای وحبوبات سائره کثیر واورمانلری دخی چوقدر. آوروپانڭ اڭ جسیم بتاقلغی اولان (پینسق) بتاقلغی‌ده اوراده‌در. جنوب طرفلرنده ایسه هوا بر آز معتدل اولدیغندن مزروعات اپیچه محصول ویرر باخصوص بغدای پك چوقدر ویوزم دخی یتشور. شرق سمتلری ایسه بیوك اورمانلری وبرکتلی معدنلری ایله مشهور اولوب تیمور، باقر، آلتون، کمش، پلاتین، وطوز حاصلاتی چوق ایسه‌ده سبیریانڭ حاصلات معدنیه‌سنه چیقیشه‌ماز. دون نهری جوارنده بیوك کمور معدنلری واردرکه اڭ بیوك اوچاقلری (دونچ) ایرماغی حوالیسنده‌در.

روسیه کلمه‌سی تلفظ اولندقده شدتلی صغوقلق خاطره کلور. زیرا بو مملکتنڭ شمال طرفلرنده دگل وسطنده بیله صغوقنڭ (٤٠) درجه‌یه ایندیکی آز دگلدر.

مشهور شهرلر

مشهور شهرلر: — (سن پیتربورغ) روسیه دولتینڭ پایتختی اولوب اون سکزنجی عصر ابتدالرنده بتاقلقلر ایچنده بیوك (پیترو) طرفندن بنا اولنمشدر. پایتخت اوله لیدنبرو کوندن کونه کسب معموریت ایده‌رك آوروپا پایتختلرینڭ برنجی‌لری صره‌سنه داخل اولمشدر. مقدار نفوسی (١,١٣٢,٦٠٠) راده‌سنده‌در. لادوغا کولنی فنلاند کورفزینه ایصال ایدن نیۋا نهری پیتربورغنڭ اورته‌سندن جریان ایدوب دورت آغز وآغزلری آراسنده بر طاقم آطه‌لر حاصل ایتمشدر. (قرونشتاد) قلعه‌سی پیتربورغی دڭز طرفندن محافظه ایدر. (ریغا) شهری (٢٥٦,١٠٠) نفوسلی ریغا کورفزنده ودیوینای جنوبینڭ

آغزنده کائن تجارتکاه بر بلده‌در. (ڤیلنا) (١٥٩,٥٠٠) نفوسی پروسیه حدودینه قریب تجارتکاه ومستحکم بر شهردر. (آرقانجل) روسیه‌نڭ الڭ شمالی بر شهری اولوب دوینای شمالی نهرینڭ منصبنده واقعدر نفوسی (٦٠,٠٠٠) (هلسنفورس ٢٥٠,٠٠٠ نفوس فنلاند ولایتینڭ مرکزی اولوب فنلاند کورفزی کنارنده مهم بر اسکله‌در. (ڤارشاوا) ٦٣٨,٣٠٠ نفوسی حاوی اوله‌رق ویسلا نهری اوزرنده‌در. گوزل ابنیه‌سی وتجارتی چوقدر. (لودز) (٣١٥,٢٠٠) نفوسلی بر شهر اولوب فابریقالریله مشهوردر. (کیشنف) (١٠٨,٧٠٠) نفوسلی دنیستر نهرینه قریب بر محلده اولوب مستحکم بر شهردر. دنیپر نهری آغزنده کائن (خرسون) تجارتیله وبوغ نهری اوزرنده واقع (نیقولایف) ترسانه‌سیله مشهوردر. (اوده‌سا) (٤٠٥,٠٠٠) نفوسلی بحر سیاه کنارنده کائن عظیم وتجارتکاه بر بلده‌در. (سمفروپل) قریم شبه جزیره‌سینڭ مرکزیدر. ایسکی‌قریم خانلرینڭ پایتختی (بغچه سرای) ایدی. (سیواستوپول) شهری قریم شبه جزیره‌سنده کائن مستحکم براسکله ولیماندر. دنیپر نهری اوزرنده کائن (ئه‌قترینسلاو) شهری (١٢١,٢٠٠) نفوسلی بر شهر اولوب بیوك ئه‌قترینه نامینه بنا اولنمشدر. دون نهرنده کائن روستوف (١١٩,٨٠٠ نفوسی) شهری وآزاق دکزنده بر کوچوجك شبه جزیره اوزرنده کائن (طاغانروق) (٥٦,٠٠٠ نفوس) تجارتلریله مشهوردرلر. دون نهری اوزرنده کائن (نوڤچرقاسسق) شهری دون قازاقلرینڭ مرکزیدر. (کییف) دنیپر نهری اوزرنده واقع اولوب (٢٤٧,٤٠٠) نفوسی حاوی مشهور وتجارتکاه بر بلده‌در.

(استرخان) ڤولغا نهرنڭ آغزنده واقع اولوب (١١٣,٠٠٠) نفوسلی، (ساراتوف) (١٣٧,٠٠٠) نفوس. (سامارا) (٧٥,٠٠٠) هکذا ڤولغا نهری اوزرنده واقع درلر. (قازان) ڤولغا نهریله قاما نهرینڭ برلشدیکی محله یقین بر بیوك شهر اولوب ساختیان وکون فابریقالریله مشهوردر. مقدما تاتار خانلرینڭ مقری ایدی. (١٣١,٥٠٠ نفوس). پنایری ایله مشهور اولان (نیژنی نوڤغورد)

شهری اوقا نهریله ڤولغا نهرینك قوشلدیغی یرده واقعدر. (٦٦,٠٠٠ نفوس) (مسقوا) شهری پیتر بورغدن اول پایتخت اولوب بو کونگی کونده دخی روسیه نك ایکنجی بلده‌سیدر. بو شهر اوقا نهرینك بر آیاغی اولان مسقوا نهری اوزرینه بنا اولنمشدر. نفوس (٩٨٨,٦٠٠) اولوب غایت تجارتکاه بر بلده‌در. روسیه ایمپراطورلری مسقوه‌ده (قره‌مل) سراینده تتوج ایدرلر. (اورینبورغ) آسیای روسی ایله آوروپای روسی ما بیننده بر استانسه اوله‌رق اورال نهری اوزرنده کائندر (٥٦,٦٠٠) نفوس. (استاورپول) (ولادیقوقاس) (پیتروفسق) شهرلری داغستانك بلاد معروفه‌سندندر.

حکومت: — روسیه حکومتی ادارهٔ مستقله‌در. (تسار) نامیله ملقب اولان ایمپراطور حضرتلری رأینده مستقلدر. رأس اداره‌ده (منیستر) لردن باشقه بر (سناتو) وبر (مجلس تنظیمات) وبرده (انجمن صنادید رهابین) واردر بونلر دخی کلیا (تسار)ك امرینه تابع ومنقاددرلر.

مذهب: — روسیه‌ده مذهب رسمی (اورتودوقس) یعنی (روم) مذهبیدر ایمپراطور حضرتلری اوشبو مذهبنك رئیس روحانیسیدر.

غرب طرفلرنده قتولیك ویهودیلر چوقدر. جنوب وشرق جنوبیده اهل اسلام کثرت اوزره بولنور. بحر بالطق سواحلنده بر مقدار پروتستان واردر.

سکنه: — روسیه سکنه‌سینك جنسلری مختلفدر. سکنه‌سینك قسم اعظمی (اسلاو) در. بر قسمی دخی (فینوا) جنسنه منسوب اوله‌رق شمالده ساکن اولان (لاپون) و (صموئید) و (فنلاند) اقوامی بونلره منسوبدر. مواقع شرقیه وجنوبیه‌ده (مغول) جنسندن اولان (قالموق) (نوغای)، (قیرغیز) و (تاتار) اقوامی ساکندر.

قافقاس طاغلری جوارنده (چیرکاس) اقوامی متوطندر. روسیه نك نفوس عمومیه‌سی (١٣٠) میلیوندن زیاده اولوب (١٠٥) میلیوندن زیاده‌سی آوروپای روسیده ومتباقیسی آزیای روسیه‌در. روسیه‌ده

رسمی لسان روسچه اولدیغی حالده هر قومنڭ كندينه مخصوص لسانلری واردر.

روسیه‌ده بولنان اسلاملر اكثريتله (تركی) لسانيله قونشمقده‌درلر. تاتار وترك اقوامنڭ اصل مسكنی آسیای وسطی یعنی تركستاندر.

روسیه قطعه‌سینڭ الڭ بیوك محصولاتی حبوبات، حیوانات ومعادندر. ممالك خارجيه‌يه روسیه‌دن اخراج اولنان امتعه اكثريتله خامدر یعنی ایشلنمامشدر. روسیه دولتینڭ اراده‌سی هر كویده بر مكتب ابتدائی وبعض كویلرده مكتب صنایعلر تأسیس ایده‌رك هر كشی‌يی اوقومق، ویازمقدن وصنعتلر نڭ بعضلرندن حصه مند ایتمكدر.

روسیه دولتی آوروپا دولتلری میاننده برنجی دولتلردن اولوب (قوهٔ بریه) اعتباریله نظیری یوقدر: محاربه زماننده دورت میلیوندن زیاده پیاده وآتلی عسکر سوق ایده‌بیلور. قوهٔ بحریه خصوصنده دردنجی دولت اولوب صوڭی اون سنه ظرفنده زیاده ترقی ایتمشدر. روسیه نڭ بحر بالطقده، بحر سیاه‌ده قوهٔ بحریه‌سی موجوددر. روسیه بوجهله ترقی ایتدیكی تقدیرده (۲۰)نجی عصرده آوروپا دول معظمه‌سی بیننده (هكه مونیه) یعنی برنجی‌لك احراز ایده‌چكدر.

(۲) (اسوج ونوروج) = (شڤیسیا ونورڤیگیا)

اسوج ونوروج اسقاندیناویا یارم اطه‌سنده بولندقلری ایچون اسقاندینا ویا حكومتلری نامیله دخی تسمیه اولنورلر. بو ایكی مملكتی اسقاندیناویا طاغلری تفریق ایتمشدركه شرق طرفی اسوج وغرب طرفی نوروجدر.

حدود: ـ شمالی بحر منجمد شمالی، شرقی بوتنی كورفزینه جریان ایدن (طورنه آ) نهری بوتنی كورفزی وبحر بالطق، جنوبی بحر بالطقی بحر شمال ایله برلشدیران (اسقاژاراق) (قاتاغات) (صوند) بوغازلری، غربی بحر محیط غربی ایله محاطدر.

احوال طبیعیه : ـ سواحلی غایت کریشلی چیقیشلی اولوب بـك چوق کورفزلر حاصل اولمشدرکه بونلرنك الڭ مشهوری (خریستیانیا) کورفزیدر. برونلردن دوردی الڭ مشهور اولوب بـر کوچك آطه‌ده واقع شمال برونیله نوردکین برونی منتهای شمالیده (لندسنس) برونی جنوب غربیده (فالستر) برونی دخی منتهای جنوبیده واقعدر. سواحل غربیه‌ده بك چوق آطه‌لر کورینورکه بونلرنك جمله‌سنه بردن (لوفودان) آطه‌لری تسمیه ایدرلر. بحر بالطقده دخی (اولاند) و (غوتلاند) نامیله ایکی بیوك آطه واردر. نهرلری غایت قیصه اولدیغندن اهمیتی یوقدر.

اسوج اراضیسی اکثریا مستوی اولدیغی حالده نوروجك هـر طرفی طاغلقدر ممالك جنوبیه‌سی اولدقچه منبت ایسه‌ده شمال طرفلری بونك عکسیدر. بوقطعه‌ده (وه‌ترن)، (وه‌نرن)، (ملار) و (هیلمار) نام کوللر مشهوردر.

مشهور شهرلر: ـ مقر حکومت (استوقهولم) شهریدرکه (ملار) کولینك بحر بالطق ایله قاریشدیغی محلده واقع اولوب تجارتی وفابریقه‌لریله مشهوردر. (٢٥٠,٠٠٠ نفوس). خریستیانیا کورفزنده واقع (خریستیانیا) شهری دخی تجارتیله مشهور اولـوب نوروجك مقر حکومتیدر (١٥٠,٠٠٠) نفوس.

حکومت، مذهب: ـ اسوج نوروج حکومتلری ادارهٔ مشروطه‌در. گرچه هر ایکیسینك حکمداری بر ایسه‌ده قانون ونظاملری باشقه‌در. اهـالی اکثریت اوزره پروتستاندر. نفوس عمومی یـدی میلیون اوله‌رق بـش میلیون اسوجده وایکی میلیون نوروجده‌در. تحصیل ابتدائی الڭ زیاده ترقی ایدن مملکتلردن بریدر. فن ملاحیده مهارتلری زیاده‌در.

اسوج قومی نمسه لسانی ایله تکلم ایتدیکی حالده نوروج اهالیسی (دانوا) لسانیله تکلم ایتمکده‌درلر. اسوج ونوروج اهالیسی اورمانجیلق ومعدنجیلك ایله بیك زیاده شهرت بولمشلردر. زراعت آنجق جنوب

طرفلرنده اجرا اولنوب شمال وغرب شمالی طرفلرنده بولنان اهالی بالق طوتمق ایله تعیش ایدرلر. بو دولتنك قوهٔ بریه وبحریه‌سی ایکنجی درجه دولتلر صره‌سنده صاییله بیلور.

(۳) آلمانیا = گیرمانیا

آلمانیا آوروپا قطعه‌سینك وسطنده واقع بیوك وکوچك یکرمی آلتی قدر حکومتلردن تشکل ایتمشدرکه هر حکومتنك آیروجه بر حکمدار ورئیسی اولمغله برابر کافه‌سی پروسیا قرالنك تحت اداره‌سنده بولنمقده‌در. پروسیا قرالی آلمانیا حکومتلرینك ایمپراطوریدر.

حدود: ـ شمالا بحر بالطق دانیمارقه وبحر شمال شرقا روسیه جنوبا آؤستریا اسویچره‌غربا فرانسه، بلجیقاوفلمنك مملکتلریله‌محدوددر.

احوال طبیعیه: ـ آلمانیا راضیسی ایکی قسم اولوب برنجیسی قسم شمالیدرکه علی العموم دوز وآچق وبطاقلقلری کثیردر. ایکنجیسی جنوبی جهتیدرکه یوکسك لکلری وسطی اولان طاغ ویایلالرله مملودر. آلمانیا ایکی سطح مائله منقسم اولوب برنجیسی شمال ورسانیدرکه بحر بالطق وبحر شماله آقان ویستول (ویسلا)، اودر، البه، وزر، راین نهرلرینی شاملدر. راین نهرینك موزل، ماین آیاقلری مشهوردر. آلمانیاده بر چوق کوللر وارسه‌ده ذکره شایان اولمیوب الك مشهور اولانی اسویچره حدودنده کائن (قونستانس) نام کولدر.

آلمانیانك سواحلی اکثر آچق وقیاالق اولوب بو سببدن سفائنك یناشمسی مشکلدر. بحر بالطقده کورفز اوله‌رق (دانزیغ) و (لوبك) کورفزلری مشاهده اولنور. بحر بالطقده (روغن) (فهمارن) (غالسن) اسمنده اوچ عدد مهم آطه‌لر واردر.

مشهور شهرلر: ـ آلمانیا دولتنی تشکیل ایدن حکومتلرنك دردی قراللق آلتیسی بیوك دوقه‌لق یدیسی پر نسلك اوچی سر بست شهر وبری فرانسه‌دن النان (الساس ولورن) اراضیسی اولوب قالانی کوچك

دوقه‌لقلردر. آلمانیا اتحادینه داخل اولان قراللقلر شونلردر (١) پروسیا قرالیتیدرکه آلمانیا حکومتلرینڭ هپسندن بیوك ونفوسی چوقدر. پایتختی (برلین) شهریدر (١,٦٠٠,٠٠٠ نفوس) بو شهر پروسیا دولتینڭ مقر حکومتی وعموم آلمانیانڭ کوسیٔ اداره‌سیدر. کیل، کونغسبرغ شهرلری بلاد مشهوره‌سندندر. کیل شهرندن البه نهرینڭ منصبینه بر قنال یاپلمشدرکه حرباً وتجارتاً بیوك اهمیتی حائزدر. قنال ایمپیراطور ویهلم نامنده‌در (٢) باویرا قرالیتیدرکه بیوکلکده پروسیادن صکره برنجی درجه‌ده‌در. پایتختی (مونیخ) شهریدر (٣٥٠,٠٠٠ نفوس). (٣) ساقسونیا قرالیتیدرکه مقر حکومتی (استوتغارد) بلده‌سیدر (١٤٠,٠٠٠ نفوس). آلمانیا حکومتلری میاننده هامبورغ، بره‌من، لوبك نام‌لرنده اوچ عدد جسیم ومشهور شهرلر واردرکه هامبورغ البه نهری اوزرنده وبره من وزر نهری آغزنده کائندر.

حکومت ومذهب: — آلمانیا حکومتی حکومت مشروطه‌در. نفوسی تقریبی اوله‌رق ایللی میلیون حساب اولنمشدر. لسانلری نمسه لسانیدر. مذهبلری اکثریت اوزره پروتستان ایسه‌ده جنوب طرفلرنده قاتولیکلرده چوق بولنور. مع ما فیه بو مملکتده هر بر مذهب سربست‌در.

آلمانیاده انتشار معارف بك زیاده ترقی ایتمشدر مکتبلر دار الفنونلر بیحسابدر. تحصیل ابتدائی مجبوری‌در. صنایع بوصوڭ سنه‌لرده بك زیاده ترقی ایتمشدر. صوکنه، کتان، ایپك منسوجاتی، دمیر وچلیك ادواتی آلتون وکموش معمولاتی بك زیاده حاصلات ویرمکده‌در. تجارتده انکلتره وفرانسه‌دن صکره آلمانیا کلور. بو دولت آوروپاده بولنان برنجی دولتلردن اولوب قوهٔ بریه وبحریه‌سی زیاده‌سیله منتظمدر.

(٤) (آوستریا ومجارستان = ؤینگریا):

تماماً آوروپانڭ وسطنده بولنان آوستریا ومجارستان مملکتی آوستریا ومجارستان نام‌لریله ایکی قسمدر. هر ایکی قسمڭ اداره‌سی

آیری ایسه‌ده حکمدارلری بردر. آوستریانڭ ایمپراطوری مجارستانگده قرالیدر.

حدود: ــ شمالا پروسیه وروسیه شرقـا روسیه جنوبا رومانیا وصربستان الکالری وممالك عثمانیه‌دن (بوسنه) قطعه‌سی وقره طاغ حکومتی وآدریاتیق دکزی وایتالیا غربا ایتالیا اسویچره آلمانیا ایـله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ آوستریانڭ شمال‌وشرق‌وغرب جنوبی سمتلرنده مرتفع طاغلر وبالعکس وسطنده کنیش صحرالر وبعض بطاقلقلر وچایرلر واردر. مذکور طاغلر آلپ وقارپاط طاغلرینڭ قسملریدر. بو مملکت ایکی سطح مائله منقسم اولوب برنجیسی شمالده بحر بالطق وبحر شمال سطح مائللری دیگری جنوبده بحر سیاه آدریاتیك دگزی سطح مائلیدر.

شمال دگزینه البه وراین نهرلری جریان ایدر. راین نهری قسما اسویچره حدودینی تشکیل ایلر. بحر بالطقه اودر ویسلا نهرلری منصب اولورلر. بحـر سیاهه آوستریانڭ الڭ مهم نهری اولان طونـه نهری آقار. طونه نهری آلمانیادن نبعان ایتدیکی حالـده صاغدن وصولدن بر چوق آیاقلر اخذ ایدرك آوستریایی بویدن بویـه دخی صولار. مشهور آیاقلری صاغده (دراوا) (ساوا) صولده (موراوا) (پروت). چایلریدر. دنیستر نهرینڭ منبعی دخی آوستریاده واقعدر. آوستریاده بر قاچ بیوك کوللر اولوب الڭ مشهوری (پالاتون) کولیدر. آدریاتیك دگزندن (فیومه) و (تریسته) کورفزلری حاصل اولمشدرکه بوایکیسینڭ آراسنده (ایستریا) یارم آطه‌سی واقعدر. آدریاتیك دگزیـله جواری آوستریانڭ الڭ صیجاق محللری اوله‌رق درلو محصولات یتشدیرر.

بـلاد مشهوره: ــ (ویانه) (۱,٤۰۰,۰۰۰ نفوس) طونه نهری اوزرنده واقع اولوب آوستریانڭ مقر حکومتیدر. بیوك بنالری وفابریقه‌لری ایـله معروف اولان بیوك شهرلرڭ بریدر. (پراغـا) (۱۹۰,۰۰۰ نفوس) آوستریانڭ ایکنجی پایتختیدر. (لمبرغ) (۱۳۰,۰۰۰ نفوس).

تجارتگاه بر بلده‌در. بوده پشته (۵۰۰,۰۰۰ نفوس) طونه نهرینڭ ایکی یاقه‌سنده بنا اولنمش ومجارستانڭ مرکزی اولان بر بلده‌در. برەسبورغ اسکیدن مجارستاننڭ مرکزی ایدی. (تریسته) (۱۶۰,۰۰۰ نفوس) آۋستریا امتعه‌سنڭ مخرجی اولان بر شهر اولوب صنایع وتجارتی غایتله‌ر واجلیدر.

اصول اداره، مذهب، سکنه، السنه: ــ آۋستریا مجارستان حکومتی ادارۀ مشروطه‌در. حکمدار اولان ذات هم آۋستریا ایمپراطوری وهم مجارستان قرالی عنوانلرینی حائزدر.

قاتولیك، اورتودوقس وپروتستان مذهبلری اربابی بو مملکتده سربستیله اجرای آیین ایتمکده ایسه‌لرده قاتولیکلر اکثریت اوزره‌درلر. بو مملکتنڭ سکانی تقریبا قرق بیش میلیون قدر حساب اولنوب جنسچه بك مختلفدر. بو اقوام ما بیننده کثرتله بولنانلری آلمان، اسلاو ومجار اقوامیدر. لسان رسمی نمسه لسانی ایسه‌ده هر قومنڭ کندینه مخصوص لسانی وادبیاتی واردر.

آۋستریا ومجارستان دولتی هر نه قدر برنجی درجه دولتلردن صاییلور ایسه‌ده احوال داخلیه‌سی لایقیله منتظم دگلدر. مختلف الجنس اولان اقوام بیننده منازعه ومجادله‌لر اکسك اولمیور. بو مملکتده صنایع ومعارف وفابریقه‌جیلك اولدقچه ترقی ایتمشدر.

(۵) دانیمارقه = دانیا

دانیمارقه حکومتی سمبریك یارم آطه‌سیله بحر بالطقده واقع، سیلاند، فیونی، لالاند، فالستر، بورنهولم ومحیط آطلاسیده کائن فروئه، وایسلاند آطه‌لرندن عبارتدر.

حدود: ــ شمالی اسقارژاراق، قاتاغات، صوند، بلت صغیر بلت کبیر بوغازلری شرقی بحر بالطق جنوبی آلمانیا غربی بحر شمال ایله محاطدر بو مملکتده ذکره شایان طاغ ونهر یوقدر. هواسی علی العموم گوزل اوله‌رق اراضیسی دخی اولدقچه دوز. ومنبتدر.

اداره، مذهب، السنه، سكنه دانیمارقه حكومتی ادارهٔ مشروطه‌در. اهالی اكثریت اوزره پروتستاندر. تحصیل ابتدائی مجبوریدر. اهالیسی (دانوا) اسمیله مسمی اولوب كندولرینه مخصوص لسانلری واردر. سكانینك مقداری ایكی میلیون ایكی یوز بیك قدردر. معیشتلری تجارت وحیوان بسلمك ایله‌در. بو دولت آوروپا دولتلری مابیننده ایكنجی درجه دولتلردن صاییله‌بیلور.

مشهور شهرلر: ــ سیلاند آطه‌سی غایت گوزل اولوب مقر حكومت اولان (قوپنغاغن) (۳۲۰,۰۰۰ نفوس) شهرینی حاویدر. فیونی آطه‌سنده كائن (اودانس) شهریله سمبریك شبه جزیره‌سنده كائن (غالبورغ) شهرلری اولدقچه تجارتلریله مشهوردرلر. ایسلاند آطه‌سی پك چوق ینارطاغلری حاوی اولوب الڭ مشهوری (هقلا) یانارطاغیدر. ایسلانده‌نك مقر حكومتی (ریكاوق) شهریدركه اوفاجق بر كویدن آرتیق یری یوقدر.

(۶) فلمنك = هولانده

حدود: ــ شمالا وغربا بحر شمال ایله وجنوبا بلچیقا وشرقا آلمانیا (پروسیه) مملكتلریله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ بو مملكت راین، موز واسقوت نهرلرینك آغزلرینی شامل اولوب دوز وآلچقدر. دڭز صولرینك بو مثللو آلچق یرلره هجومی طبیعی اولدیغندن سواحلی برطاقم سدلرله تحكیم اولنمشدر. سواحل پك كریشلی وچقیشلی اولوب الڭ بیوك كورفز (زوید رزه) كورفزیدركه مقدما بر كول ایدی بو كورفزلرك آغزنده بر چوق آطه‌لر واردركه الڭ بیوگی (تكسل) آطه‌سیدر.

مشهور شهرلر: ــ مقر حكومت اولان (آمستردام) شهری زوید رزه كورفزینی بحر شماله ربط ایدن قنالك اوزرنده مبنی اولوب تجارت فوق العاده‌سیله مشهوردر (۴۲۰,۰۰۰) نفوس. (لاهی = غاغ) هر نه قدر دوائر حكومت آمستردام شهرنده ایسه‌ده بو شهر قرالك اقامتگاهی اولمسی

حسبیله مزین سرایلری حاویدر (١٦٠,٠٠٠) نفوس. (روتردام) راین نهرینك آغزنده کائن اولوب حکومتك ایکنجی بلده‌سیدر (٢١٠,٠٠٠) نفوس.

اداره، مذهب، السنه، سکنه: ـ بو مملکتك اداره‌سی مشروطه‌در. مذاهب سربستدر. فقط اهالینك اکثری پروتستاندر. اهالی (فلامان) جنسنه منسوب اولنوب کندیلرینه مخصوص لسانلری واردر. معارفك زیاده ترقی ایدن ممالکدن بریده بو مملکتدر. بو مملکت رطوبتلی وچاموزلی اولدیغی حالده اهالینك ثبات وغیرتی سایه‌سنده معمور ومحصولداردر. بو قومك منشأ ثروتی بالق طوتمق ایله تجارتدر. نفوس تقریباً بش میلیون قدردر. قوهٔ بریه‌سنه نسبةً قوهٔ بحریه‌سی دها زیاده اولوب آوسترالیاده بك چوق یرلره مالکدر. بو دولت ایکنجی درجه دولتلردن معدوددر.

(٧) لوکسمبورغ بیوك دوقه‌لغی

فرانسه بلچیقا وپروسیه دولتلری آره‌سنك، نفوسی ایکی یوز بیکدن عبارت اولان لوکسمبورغ بیوك دوقه‌لغی واقعدر. مقر حکومتی (لوکسمبورغ) شهریدر. مذهبلری قاتولیك ولسانلری فرانسزجه‌در.

(٨) بلچیقا = بیلـــگیا

حدود: ـ شمالاً فلمنك غرباً شمال دکزی جنوباً فرانسه وشرقاً لوکسمبورغ بیوك دوقه‌لغی وآلمانیا ایله محدوددر.

احوال طبیعیه: ـ بلچیقا مملکتی هر نه قدر دوز ایسه‌ده جنوب شرقی جهتی طاغلق اولوب معادنی کثیردر. اسقوت وموز نهرلرینك وسطلری بو مملکتی اروا واسقا ایدرلر. بلچیقا سواحلی عمومیتله آلچقدر.

مشهور شهرلر: ـ (بروکسل) مرکز حکومت اولوب صنایع وتجارت فوق العاده‌سیله کسب شهرت ایتمشدر. (آنورس) اسقوت نهری اوزرنده کائن لیمان وتجارت محلیدر.

اداره، مذهب، السنه، سکنه: ـ بلچیقا حکومتی ادارهٔ مشروطه‌در. مذهبلری قاتولیکدر. سکنه‌سی آلتی میلیون قدر اولوب فلامان

جنسنه منسوبدر. شهرلرده فرانسز لسانی مستعمل ایسه‌ده کویلیلر فلامان لسانیله قونوشمقده‌درلر. صنایع، ومعارف بو مملکتده پك زیاده ترقی ایتمشدر. فابریقه‌لری بیك چوقدر. قوهٔ بحریه‌سی یوقدر. بو دولتده ایکنجی درجه دولتلردن معدوددر.

(۹) اسویچره = شۋیساریا

حدود: ــ بو مملکت آوروپانك وسطنده الڭ یوکسك طاغلر آره‌سنده واقع اولوب غرباً فرانسه شمالاً آلمانیا شرقاً آۋستریا وجنوباً ایتالیا الکالریله محدودر.

منظرهٔ طبیعیه: ــ بو مملکتده آلپ طاغلرینك متعدد قوللری مدهش برصورتده یاییله‌رق اوزلری دائما قار وبوزلر ایله مستور پك چوق تپه‌لر تشکیل ایتمشلردرکه بونلرڭ مشهوری (سن‌غوتار) و(سن-برنار) تپه‌لریدر. اسویچره‌نك باشلیجه نهرلری (راین) و(رون) نهرلریدر. آوروپانك الڭ مشهور کوللری بو مملکتده‌در.

آنلر شونلردر: ــ (قونستانس) (زوریخ) (جنوه) . . . الخ در.

بلاد مشهوره: ــ (برن) حکومت جمهوریه‌نك مرکزیدر. (زوریخ) اسمنه منسوب اولان کولڭ شمال ساحلنده مبنی اولوب قماش فابریقه‌لری ایله مشهوردر.

اداره، مذهب، السنه، سکنه: ــ اسویچره‌نك اداره‌سی جمهوریه‌در، مذهبلری پروتستان ایله قاتولیکدر. اوچ میلیون قدر اولان نفوسی ایتالیان جنسنه منسوبدر. رسمی لسانلری آلمانچه ایسه‌ده بعض طرفلرنده فرانسزچه وایتالیانچه دخی مستعملدر. بو مملکتده صنایع ومعارف خیلی ایلرو کتمشدر. معیشتلری زراعت وتجارت ایله‌در.

(۱۰) فرانسه

حدود: ــ شمالاً بحر شمال، (پادوقاله) بوغازی ومانش دکزیله غرباً بحر محیط آطلاسی وآندن حاصل اولا (غاسقوینا) کورفزیله جنوباً

اسپانیادن تفریق ایدن (پیره‌نه) طاغلری وبحر سفید ایله شرقا بلچیقا حکومتی، لوکسمبورغ بیوك دوقه‌لغی، آلمانیا مملکتی، اسویچره وایتالیادن تفریق ایدن پیره‌نه طاغلریله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ فرانسه قطعه‌سینڭ شرق وجنوب غربی طرفلری طاغلق اولوب باشقه طرفلری دوز وعارضه‌سزدر. فرانسه سواحلنده بیوك کرندیلر وچقندیلر اولمیوب آنجق بحر سفیددن (لیون) کورفزی حاصل اولمشدر. مانش دکزنده دخی (بریتانیا) و (قوتانتن) یارم آطه‌لریله آره‌لرنده (سن مالو) کورفزی حاصل اولمشدر. فرانسه انهارندن (اسقوت) (موز) (راین) بحر شماله (سن) مانش دکزینه (لوار) (غارون) بسقای دکزینه (رون) آق دڭزه جریان ایدرلر. آق دڭزده کائن (قورسیقا) آطه‌سیله بحر محیط آطلاسیده سواحله یقین اولان بعض آطه‌لرده فرانسه‌یه تابعدر.

مشهور شهرلر: ــ پارس فرانسه‌نڭ مقر حکومتی اولوب (سن) نهرینڭ ایکی یاقه‌سینه مبنیدر. معموریت ومدنیتچه دنیانڭ الڭ برنجی شهریدر. (۲,٤۰۰,۰۰۰ نفوس) (مارسیلیا) بحر سفیدده لیون کورفزنده مکمل لیمان وتجارت موقعیدر. (۳۸۰,۰۰۰) نفوس. (بوردو) شرابینڭ نفاستیله مشهوردر (۲٤۰,۰۰۰ نفوس). (لیون) رون نهری اوزرنده کائن اولوب فرانسه‌ده پارسدن صکره برنجی شهردر صنایع وتجارتی فوق العاده‌در (٤۰۰,۰۰۰) نفوس. (پادوقاله) شهری پادوقاله نام بوغازنڭ کنارنده‌در. (هاور) آمریقا پوسته‌لرینڭ اسکله‌سیدر (۱۰۲,۰۰۰ نفوس). (آیاسیو) قورسیقانڭ مرکز حکومتیدر. مشهور ناپالیون شهر مزبورده تولد ایتمشدر. (شربورغ) مانش دڭزنده (بره‌ست) بحر محیط آطلاسیده (طولون) بحر سفیدده مستحکم حرب لیمانلریدر.

اداره، مذهب، السنه، سکنه: ــ فرانسه‌نڭ اداره‌سی ادارهٔ جمهوریه‌در. کافهٔ مذاهب سربست ایسه‌ده اهالی اکثریتله قاتولیکدر. لسان لسان عمومی اولان فرانسوزجه‌در. عموم فرانسه سکنه‌سی قرق میلیون قدر

اولوب جنسلری فرانسوز جنسیدر. بو کونلرده معاملات دولیه‌ده فرانسوز لسانی استعمال اولنمقده‌در. بو کونکی کونلرده معارف خصوصنك فرانسه‌ده پك زیاده سعی اولنمقده‌در وترقیات کوندن کونه کورنمکده‌در. درجهٔ ابتدائیه تحصیلنده فرانسه هنوز آلمانیا وآمریقایه یتیشه‌مامشدر.

فرانسوزلر صنایع وتجارتی دخی ترقی ایتدیرمش بر قوم اولوب هر نه قدر صنایع نافعه‌ده انکلیزلره یتیشه مامشلرسه‌ده صنایع نفیسه‌ده آنلردن کیچمشلردر. فرانسه آوروپاده برنجی دولتلر جمله‌سندن اولوب قوهٔ بریه وبحریه‌سی یرنده‌در.

(۱۱) آنگلیا = انکلتره

آوروپانك غرب شمالنده بر طاقم جزائر مجتمعه کورینورکه بونلره علی العموم بریتانیا جزائر مجتمعه‌سی اطلاق اولنور وبو جزیره‌لرنك حاکمی انکلتره دولتیدر. انکلتره دولتی بیوك بریتانیا ایله ایرلاندهناملریله ایکی بیوك جزیره وشتلاند، اورقاد، هبرید، جزائر مجتمعه‌لری وبحر سفیدده واقع مالطه آطه‌لری واسپانیا شبه جزیره‌سنده کائن (جبل الطارق) شهری ودها بعض اوفق تفك جزیره‌لردن عبارتدر. انکلتره مملکتی آوروپادن پادوقاله بوغازی وهر ایکی بیوك آطه یکدیگرندن شمال وسن ژورژ بوغازلریله تفریق اولنمشلردر.

احوال طبیعیه: — بریتانیای کبیر آطه‌سی نفس انکلتره، غال، اسقوچیا نام‌لریله اوچ قسمه منقسمدر. نفس انکلتره قسمی دوز ایسه‌ده اسقوچیا جهتی علی العموم طاغلق وکوللکدر. ایرلانده آطه‌سی دوز اولوب وسطنده کائن اوه بطاقلق کوللرله مملودر. بریتانیانك الڭ مهم صولری بحر شمال وبحر محیط آطلاسی ایله ایرلانده دکزینه دوکیلورلر. بناء علیه شمال دکزینه دوکیلان (تایمس)، (هومبر) نهرلری، (مرره‌ی) کورفزینه جاری اولان (نس) نهری. (قلید) کورفزینه آقان (قلید)

نهری (سولوی) کورفزینه آقان (مرسی) نهری. (بریستول) کورفزینه آقان (غاون) نهری مشهوردرلر.

بلاد مشهوره: ـ (لوندره) تایمس نهری اوزرنده واقع اولوب انکلتره حکومتنك مرکزیدر. دنیاده بولنان شهرلرنك تجارت وجسامتچه برنجیسیدر (٥,٠٠٠,٠٠٠ نفوس). (لیورپول) انکلترهنك ایکنجی بلدهسی اولوب بیوك تجارت مرکزیدر. (بر منغام) متعدد دیمور یوللر وقناللرك برلشدیکی محلده بولندیغندن موقعا مهم وبخار ماکنهلری انشا آتیله کسب شهرت ایتمش برشهردر (٤٣٠,٠٠٠) نفوس. (بریستول) بك ایسکی تجارتکاه بر بلدهدر (٢٢٠,٠٠٠) نفوس. (غلاسقو) اسقوچیاده کائن اولوب سفائن انشاسیله مشهوردر (٦٠٠,٠٠٠ نفوس) (ادیمبورغ) اسقوچیانك مرکزیدر (٢٦٠,٠٠٠ نفوس). (دوبلن) ایرلانده آطهسینك مرکزیدر (٢٦٠,٠٠٠ نفوس).

اداره، مذهب، السنه، سکنه: ـ انکلتره ادارهسی ادارهٔ مشروطه اولوب حکمدارلرینه بریتانیا وایرلانده قرالی وهندستان ایمپراطوری عنوانی ویریلور. انکلترهده مذهب رسمی پروتستان ایسهده ایرلانده اهالیسی قاتولیکدر. لسانلری کندیلرینه مخصوص اولان انگلیزجهدر. اهالی انگلو ساقسون قومنه منسوب اولوب قرق میلیون قدر حساب اولنیور. انکلتره مستملکاتی اك زیاده بولنان دولتلردن اولوب عموماً اوچ یوز میلیون قدر نفوسه مالکدر. قوهٔ بحریهسینك عالمده مثلی یوقدر. سفائن وتجارتی ایله دنیایی طوتمشدر. بو قوم صنایع وتجارتده اك برنجی قوم اولدیغی کبی تأسیسات تجاریه وصناعیه وضعنه دخی جملهدن مقدم شروع ایدرك باشقه قوملره استاذ اولمشلردر. بو دولت آوروپاده بولنان بیوك دولتلرنك بری اولوب شمدی‌یه قدر عمومی مجلسلرده سوزی کچمش ایسه بر ایکی سنه دنبرو آلمانیا آنك یرینی طوتمهیه باشلادی.

(١٢) ممالك عثمانیه = تورکیا

ممالك عثمانیه اوچ قطعه‌ده یعنی آوروپا آسیا وآفریقا قطعه‌لرنده واقعدر. بز بوراده آنجق آوروپای عثمانیدن بحث ایدوب بشقه‌لرینی صره‌سی کلدکده سویلیه‌جکز. آوروپای عثمانی روم‌ایلی قطعه‌سیله بحر سفیدده کائن کرید جزیره‌سنی حاویدر.

حدود: — روم‌ایلی قطعه‌سی الیوم شرقا بحرسیاه، جنوبا قاره دکز بوغازی، مرمره دکزی، چناق قلعه بوغازی، آطه‌لر دکزی، یونان مملکتی ایله، غربا یونان وآدریاتیك دکزلری وقره طاغ حکومتی وآوستریا ایله وشمالا دخی آوستریا صربستان بلغارستان ایله محاطدر.

احوال طبیعیه: — روم ایلی قطعه‌سی بالقان شبه جزیره‌سی نامیله موسوم بر بیوك شبه جزیره اولوب جنوبده (موره) و(خالکیدیکیا) و(کلیبولی) شبه جزیره‌لریله (اینوز)، (اورفانو)، (سلانیك) کورفزلرینی حاویدر. بحر سیاهده واقع (بورغاز) کورفزیله یونان دکزنده واقع (پرووزه) کورفزلری اولدقجه مشهوردر.

روم‌ایلی قطعه‌سنك طاغلری باشلوجه ایکی سلسله‌دن حاصل اولمشدر. برنجیسی ایتالیانك حدودشمالیسنی تشکیل ایدن (آلپه) طاغلرندن آیریلوب شمالدن جنوبه طوغری ساحل غربی‌یی تعقیبا امتداد ایدرك (ماتابان) بروننده نهایت اولور. ایکنجیسی دخی برنجی سلسله‌نك وسطنده واقع (چار) طاغندن آیریله‌رق (بالقان) نامیله غربدن شرقه ممتد اولاندرکه اوشبو سلسله (امینه) بروننده نهایت بولور.

آوروپای عثمانیده بولنان مشهور نهرلر آطه‌لر دکزیله یونان وادریاتیك دکزینه منصب اولورلر. آطه‌لر دکزینه منصب اولنلر (اینوز) کورفزینه جریان ایدن (مریچ) نهریله (قره‌صو) نهری وسلانیك کورفزینه جریان ایدن (واردر) نهریدر. آدریاتیك دکزینه جریان ایدن نهرلردن (بویانا) نهری (اشقودره) کولنك، (درنیا) نهری (اوخری) کولنك صوینی بوشالدیرلر.

مشهور شهرلر: ــ استانبول شهری دولت عثمانیه نڭ پای تختی اولوب عظیم وتجارتگاه بر بلده‌در. نفوس تقریبا بر میلیون ۱,۰۰۰,۰۰۰ زاده سنکدر. (سیلانیك) سلانیك کورفزنده واقع مهم وتجارتگاه بر اسکله‌در (۱٤۰.۰۰۰) نفوس. (ادرنه) مریچ نهری اوزرنده کائن بر شهر اولوب تجارتی اولدقچه یولنده‌در (۷۵,۰۰۰) نفوس. (یانیه) شهری یانیه کولی سواحلنده کائن بر شهر اولوب جنوب غربیسنده (پره وزه) کورفزی واقعدر. (اشقودره) شهری اشقودره کولنڭ کنارنده واقعدر. مناستر، قوصوه شهرلری اولدقچه مشهوردرلر. (حانیه) شهری کرید آطه‌سینڭ مقریدر. (بوسنه) شهری بوسنه وهرسك ولایتنڭ مقریدر. لکن بو ولایت موقتا آوستریا اداره‌سنه تسلیم اولنمشدر.

اداره، مذهب، السنه، سکنه: ــ بو مملکتنڭ اداره‌سی اداره مستقله‌در. مذهب رسمی اسلام ایسه‌ده هر بر مذهب صاحبی کمال سربستیت ایله اجرای آیین ایتمکده‌در لسان رسمی ترکچه اولدیغی حالده هر قومنڭ کندینه مخصوص لسانی وادبیاتی واردر. روم ایلی سکز میلیون قدر نفوسی شامل اولوب جنسا بك زیاده قاریشقدر. بونلر بیننده ذکره شایان اولنلری، ارنبود، ترك، بلغار، روم وسائره‌در. دولت عثمانیه نڭ عموم نفوسی اوتز بش میلیون قدر حساب اولنیور. بو مملکتده معارف وضایعی هنوز لایقیله ترقی ایدمامشدر. معیشتلری زراعت وحیوانات بسلمك ایله‌در.

(۱۳) بلغارستان = بلغاریا

بلغارستان طونه نهریله بالقان سلسله‌سی آراسنده وغایت منبت بر اوه اوزرنده واقعدر.

حدود: ــ شمالا رومانیا مملکتی غربا صربستان جنوبا روم ایلی شرقی ولایتی شرقا بحر سیاه ایله محاطدر.

احوال طبیعیه: ــ بو مملکتی طونه نهریله ایاقلری ارواواسقا ایتمکده‌در. بلغارستاننڭ جنوب طرفلری طاغلق اولدیغی حالده شمال طرفی دوزواوه لقدر.

مقر حکومتی (صوفیه) شهریدر. طونه نهری کنارنده کائن (روسچق) بلده‌سیله قاره دکز ساحلنده کائن مکمل لیمانی حاوی اولان (وارنه) شهری دخی مشهوردر.

اداره، مذهب، السنه: ــ ادارهٔ مشروطه‌در. مذهب، السنه، سکنه: ــ اداره‌سی ادارهٔ مشروطه‌در. مذهب اورتودوقس مذهبیدر. لسان اصلاو لساننک برشعبه‌سی اولان بلغار لسانیدر. اهالیسی ایکی میلیون قدر تخمین اولنیور. جنسلری اصلاودر. بو مملکت اهالیسی اولدقچه غیور وچالشقاندر. معارف وصنایعده آز زمانده ترقی ایتمش برقومدر. شرقی روم‌ایلی ولایتی سنوی مقطوع ویرگی ویرمك اوزره بلغارستان حکومتنه ترك اولنمشدر. بوولایتنك مرکزی (فلبه) شهریدر.

(۱٤) رومانیا = رومین

طونه نهری ایله قارپاط طاغلری آراسنده صیقشمش اولان اراضی رومانیا مملکتیدر.

حدود: ــ شمالا وغربا مجارستان قطعه‌سی شرقا روسیه جنوبا بلغاریا وصربستان ایله محدود اولوب روسیه حدودینی (پروت) نهری بلغاریا حدودینی قسما طونه نهری مجارستان حدودینی قارپاط طاغلری تشکیل ایتشدر. بو قطعه‌نك اورمانلری چوق اولوب صولری طونه نهرینك آیاقلری اولان (پروت) (سرت) کبی چایلردر.

مشهور شهرلری: ــ (بکرش) رومانیانك پای تختی اولوب طونه نهرینك بر آیاغی اوزرنده مستحکم بر شهردر (۲۲۰,۰۰۰ نفوس). (برکوی) طونه نهری اوزرنده واقع بکرش شهرینك اسکله‌سیدر. (یاش) پروت قربنده کائن اولوب روسیه ایله کلی تجارت ایدر. (قلاص) و(ابرائیل) شهرلری طونه اوزرنده کائن مهم لیمان موقعلریدر.

اداره، مذهب، السنه، سکنه: ــ بو مملکتنك اداره‌سی مشروطه اولوب مذهبلر اورتودقسدر. سکنه‌سی بش میلیون قدر اولوب (رومان) جنسنه منسوبلردر. وکندیلرینه مخصوص اسانلرینه تکلم ایدرلر. معیشتلری

زراعت وتجارت ایله اولوب ایکنجی درجه دولتلردن معدوددر.

(۱۵) صربستان = صربیا

حدود: ــ شمالا مجارستان‌دن تفریق ایدن (طونه) و(صاوا) صولری وشرقا بلغارستان و (تیموق) چای وجنوبا آوروپای عثمانی وغربادخی آوروپای عثمانی (درنیا) چاییله محدوددر.

احوال طبیعیه: صربستاننك اکثر محللری دوز اولوب آنچق ایکی تیمورقپو کچیدلرنی حصوله کتورەن جنوب وشرق جهتلری طاغلقدر.

مشهور شهرلر: ــ (بلغراد) صربستاننك مقرحکومتی اولوب (طونه) و(صاوا) صولرینك برلشدیکی محلده‌در. (سمندره) موراوا نهرینك طونه نهرینه قاریشدیغی یرده‌در.

صربستان حکومتی حکومت مشروطه اولوب مذهبلری اورتودقسدر. مقدار نفوس ایکی میلیوندن زیاده‌در اهلا (اصلاو) جنسنه منسوب اولوب (اصلاو) لسانیله تکلم ایتمکده‌درلر.

(۱۶) قاره طاغ = چورنا غوریا

قره طاغ غایت طاغلق بر اوفق مملکت اولوب آنچق ایکی یوز بیك قدر نفوسه مالکدر بو قطعه شمالا آوستریا شرقا غربا وجنوبا دولت عثمانیه ایله محاطدر مقر حکومتی (چتینه) قصبه‌سیدر. اهالی (اصلاو) جنسندن اولوب اورتودوقس مذهبنده‌درلر. اداره‌سی مشروطه معیشتلری طاشچیلق وبوکا مماثل آغر ایشلر ایله‌در.

(۱۷) یونان = غریتسیا

یونان مملکتی بالقان شبه جزیره‌سینك جنوبنده واقع اولان اراضیله (فورفو) (یتا ٰی) (کغالونیه) (زانطه) (آغریبوز) آطه‌لری و(سیقلاد) جزائر مجتمعه‌سیله دیکر برچوق اوفق آطه‌لردن تشکل ایتمشدر.

منظرهٔ طبیعیه: ــ یونانستان ساحللری زیاده کریشلی وچیقشلی اولوب برخیلی شبه جزیره وکورفزلر حاصل اولمشدر. جنوب طرفنده

(ماتابان) بر و نیله منتهی اولان (موره) آطه‌سی واقعدرکه نفس یونانستان (قورنت) قنالیله تفریق اولنمشدر. شرق طرفنده (غلوص) کورفزیله (آغریبوز) بوغازی وغرب طرفنده (نارده) و (لپانت) کورفزلری واقعدر. بو مملکت غایت طاغلق اولوب (الینوس) طاغلری بو مملکتی بویدن بویه قطع ایتمشدر.

مشهور شهرلر: — (آتنه) الیوم یونان دولتینك پای تختی اولان بر شهردر. بو شهر قدیماً پك معمور ایدی وچوق زمانلر مرکز علوم وفنون اولمشدر نفوس (١٤٠,٠٠٠). (پیره) آتنه شهرینك اسکله‌سیدر. (لپانت) لپانت کورفزی اوزرنده مشهور بر شهردر. (قورنت) قورنت قنالنك اوزرنده بولغان بر شهردر. (آغریبوز) (شیری) کندی اسملرنده اولان آطه‌لرنك مرکزلریدر.

اداره، مذهب، السنه، سکنه: — بو حکومتنك اداره‌سی مشروطه‌در مذهبلری اورتودوقس مذهبیدر. اهالی ایکی میلیوندن زیاده اولوب (هلن) جنسنه منسوبدر. لسانلری (رومچه) در یعنی (یونانچه) بو دولتك قوهٔ مالیه‌سی بك فنا اولدیغندن ضعیفدر. یونانستان آطه‌لرندن کلیتلی شراب وزیتون یاغی حاصل اولور.

(١٨) ایتالیا

ایتالیا بر بیوك یارم آطه ایله بر طاقم جزائردن مرکبدرکه اڭ بیوکلری (سجیلیا) و (ساردینیا) آطه‌لریله (لیباری) جزائر مجتمعه‌سیدر.

حدود: — شرقاً آدریا تیك دکزی غرباً (تره‌نین) دکزی وبحر سفید جنوباً یونان دکزی وبحرسفید جنوباً یونان دکزی وشمالاً فرانسه اسویچره وآفستریا مملکتلریله محاط اولوب فرانسه اسویچره وآوستریادن (آلپا) طاغلریله تفریق اولنمشدر.

منظرهٔ طبیعیه: — ایتالیا طبعاً ایکی قسم اولوب بری نفس شبه جزیره ودیگری جزیره‌لردر. اصل شبه جزیره‌نك شمال طرفی آلپا طاغلریله چویرلمشدرکه بو طاغلرك جنوب طرفنده کائن (پو) وادیسی

غایت منبت و محصولدار اولوب آوروپانڭ اڭ زنکین محللرندن بریدر. شبهه جزیره‌یی بویدن بویه قطع ایتمش اولان (آپه‌نین) طاغلری غایت مهم کچیدلری ودرین بوغازلری حاویدر. (وزو) ڤولقانی بو سلسله اوزرنده‌در. سجیلیا غایت طاغلق بر آطه‌در. ساردینیا آطه‌سی هر نه قدر طاغلق ایسه‌ده سجیلیا غایت طاغلق بر آطه‌در. ساردینیا آطه‌سی هر نه قدر طاغلق ایسه‌ده سجیلیاده اولدیغی کبی پك یوکسك دکلدر.

ایتالیانڭ مشهور صولری، اصل شبهه جزیره قسمنده اولوب، ادریا تیك دڭزینه دوکیلان (پو) وتیره‌نین دڭزینه دوکیلان (تیبر) نهرلریدر.

ایتالیا شبه جزیره‌سیله سجیلیا بینده (میسینا) بوغازی واقعدر. ایتالیا شبهه جزیره‌سی (اوترانته) و (قالا بره) نام شبه جزیره‌لرله نهایت اولورکه اولکسی (لوقا) وایکنجیسی (اسپارتیوانتو) برونلرینی حاویدر.

مشهور شهرلر: ــ (روما) (٤٣٠,٠٠٠) نفوس تیبر نهری اوزرنده اولوب الیوم ایتالیانڭ پای تختیدر. (تورینو) (٢٢٠,٠٠٠ نفوس) قدیما ایتالیا قرالنڭ اقامتکاهی ایدی. (فلورانسه) (٢٠٠,٠٠٠ نفوس) موزه‌سیله مشهوردر. (وندیك) (١٦٠,٠٠٠ نفوس) اوچ یوز قدر کوپری ایله بر برینه متصل سکسان قدر آطه اوزرینه بنا اولنمش بر شهردر. (ناپولی) (٥٣٠,٠٠٠ نفوس) وزو ڤولقانی قربنده اولوب هواسنڭ لطافتیله مشهوردر. (جنویز) ایکی یوز بیك (٢٠٠,٠٠٠ نفوس) تجارتکاه بر بلده اولوب جسیم بر لیمانی حاوی وغایت مستحکمدر. (پالرمو) سجیلیانڭ و (قالیقاری) ساردینیانڭ مرکزیدر.

اداره، مذهب، السنه، جنس: ــ بو دولتڭ اداره‌سی مشروطه‌در. مذهبلری قاتولیکدر. اهالی اوتوز میلیون قدر اولوب جنسلری ایتالیان اولدیغی کبی لسانلریده ایتالیانجه‌در. بو مملکت هر نه قدر منبت ومحصولدار ایسه‌ده هنوز لایقله استفاده ایده‌مامشلردر. بو مملکتده هر نوع میوه وحبوبات یتشمکده‌در. بو مملکت آوروپا دول معظمه‌سندن معدود اولوب قوتلی دونانمایه مالکدر.

(۱۹) اسپانیا

آوروپانك غرب جنوبی اوجی اولان اسپانیا یارم آطه سینك آلتیده بشی ایله بحر محیط غربیده کائن (قاناریه) وبحر سفیدده کائن (بالهر) آطه‌لری اسپانیا اداره‌سنده‌در. بو یارم آطه اوزرنده عربلر پك چوق زمانلر حکومت سورمشلر وعلوم وفنونی آوروپالیلره اوگره‌تمشلردر.

حدود: ــ شمالا فرانسه مملکتی وغاسقونیا کورفزی غرباً بحر محیط آطلاسی شرقاً وجنوباً بحر سفید ایله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ اسپانیا قطعه‌سی غایت طاغلق بر قطعه اولوب سواحلی دوز اولدیغندن کورفزلره مالك دگلدر. غرب شمالیده (فنیسنر) برونی وغرب جنوبیده (سن ونسان) برونی وجنوبده (طریفا) برونی وشرقده (قرو) برونی موجوددر. اسپانیا طاغلری شبه جزیره‌یی شرقی وغربی ایکی ورسانه آیرمشدر. شرق ورسانەنك (ابرو) نهری وغرب ورسانەنك (منه) (دورو) (تاژ) (وادی العنه) (وادی الکبیر) نهرلری مشهوردر.

بلاد مشهوره: ــ (مادرید) (۵۰۰,۰۰۰ نفوس) دگز سطحندن (۱۰۰۰) متره قدر یوکسك بر موقعده بولنوب تاژ نهرینك بر آیاغی اوزرنده مبنیدر. بو شهر الیوم اسپانیا دولتنك پای تختی اوله‌رق بك گوزل ابنیه‌لری شاملدر. (بارسلون) (۲۸۰,۰۰۰ نفوس) آق دگز کنارنده واقع اولوب صنایع وتجارت جهتیله اسپانیا شهرلرینك برنجیسیدر. (ساراغوس) (ابرو) نهری اوزرنده کائن تجارتگاه بر شهردر. (سویل) (۱٤۰,۰۰۰ نفوس) اسکی عرب پادشاهلرینك مرکزیدر. (غرناطه) لطافت ونظارت جهتیله نظیرسز بر شهر اولوب وادی الکبیرنك بر آیاغی اوزرنده مبنیدر. (پالما) شهری بالهر آطه‌لرینك مرکزیدر.

حکومت، مذهب، جنس، لسان: ــ حکومت مشروطه اولوب مذهبلری قاتولیکدر. اون سکز میلیوندن زیاده اولان اهالی اسپانیول جنسی اولوب کندولرینه مخصوص اولان لسان ایله تکلم ایتمکده‌درلر.

اسپانیا اراضیسی بك منبت اولدیغی حالده آوروپانك اك فقیر

بلادندن صایيلور زیرا علوم ومعارفده بك كيرو قالمش بر قومدر.
بو دولت ایکنچی درجه دولتلردن معدود اولوب کوندن کون نفوذینی غائب ایتمکده‌در.

(٢٠) پورتکیز = پورتوغاليا

پورتکیز مملکتی اسپانیا شبه جزیره‌سنك غرب طرفنده (منهو) و(وادی العنه) نهرلرینك آغزلری میاننده کوچك فقط مشهور بر مملکتدر.

حدود: ــ پورتکیز مملکتنك شمال وشرق طرفلری اسبانیا قطعه‌سیله محدود اوله‌رق غرب وجنوب طرفلری دخی بحر محیط ساحلیدر.

بو مملکت اسپانیا کبی طاغلقدر هواسی ساحلده حار ایسه‌ده مواقع سائره‌سی معتدلدر. بوراده هر درلو نباتات نشو ونما بولور.

منهو، دورو، تاژ، وادی العنه نهرلرینك منبعی اسپانیاده ایسه‌ده آغزلری ومنصبلری پورتکیزده‌در.

مشهور شهرلر: ــ (لیزبون) (٢٥٠,٠٠٠ نفوس) تاژ نهرلرینك منصبنده واقع تجارتگاه بر بلده اولوب پورتکیز حکومتنك پای تختیدر. (پورتو) (١١٠٠٠٠ نفوس) پورتکیز حکومتنك لیزبوندن صکره ایکنچی بلده‌سی اولوب بتون مملکتنك پورتوقال وپورتکیز تسمیه اولنمسنه سبب اولمشدر.

حکومت، مذهب، جنس، لسان: پورتکیز حکومتی حکومت مشروطه‌در. مذهبلری قاتولیکدر. اهالی درت بچق میلیوندن زیاده اوله‌رق پورتکیز جنسنه منسوبدر. لسانلری کندیلرینه مخصوص اولان پورتکیز لسانیدر. بحر محیطده کائن (آصور) و(مادرا) آطه‌لری بودولتنك ملکیدر.

بودولت اسکیدن پك قوّتلی ایسه‌ده شمدیکی زمانده اسکی قدرتنی غائب ایتمشدر بودولت ایکنچی درجه دولتلردن صاییلور.

(٢١) لیختانشتاین پرنسلکی

لیختانشتاین پرنسلکی آوستریا ایله اسویچره آراسنده واقع اولوب قونستانس کولنك بر آز جنوبنده کائندر مقدار نفوسی طقوز بیك قدر اولوب مقر حکومتی (وادوچ) نام قصبه‌در.

(۲۲) موناقوپرنسلکی

موناقوپرنسلکی بحر سفید ساحلنده فرانسه نك ایتالیا حدودینه یقین یقین بر محلنده کائن در. اون اوچ بیك نفوسی حاوی بر حکومت اولوب مقری (موناقو) شهریدر. شهر مذکور لطافت هواسی سببیله آوروپا زنکینلرینك قشلاغیدر.

(۲۳) عاندور جمهوریتی

غاندور جمهوریتی پیره نه طاغلری آراسنه صیقشمش بر حکومت جمهوریه اولوب نفوسی اون بیك قدردر. مقری (عاندور) اسمنده بر قریه‌در.

(۲۴) سن مارینو جمهوریتی

سن مارینو جمهوریتی ایتالیا نك وسطنده سکز بیك نفوسی حاوی جمهوریتیدر.

حاصلات

معادن: — آوروپا قطعه‌سنك طوپراغی قیمتلی معادن خصوصنده زنکین دکلسه‌ده صنایع وتجارتده استعمالی چوق اولان معدن کموری = بر کموری، تیمور، قلای قورشون، جیوه = تری کموش، توتیا معدنلری کلیتلی اوله‌رق بولنمقده‌در.

صنایعده شدت لزومی اولان تیمور ایله کمور معدنلری انکلتره، المانیا، بلجیقا وفرانسه ده بیك کثرتلیدر. قورشون وقلای انکلتره وروسیه‌ده توتیا پروسیا و بلجیقاده جیوه اسپانیاده واطعمه‌ده استعمالی طبیعی اولان طوز هر مملکتده بك چوق اخراج اولنوب قطعات سائره‌یه دخی نقل اولنور.

حبوبات: — همان قطعه‌نك هر جهتنده زرع واخراج اولنورسه‌ده الك زیاده حبوبات اخراج اولنان ممالك فرانسه ایله روسیه اراضیسیدر. شمالی آوروپاده پانچار = چوگوندر، پاتاتس = برانگی، کتان، کنویر = چیتن کثرتله زرع اولنمقده‌در.

اورمانلر: — آوروپا قطعه‌سنك الك جسیم اورمانلری روسیه مملکتنك شمال شرقیسیله اسقاندینا ویا مملکتنده‌در. مع ما فیه آوستریا

مجارستان ایله آوروپای عثمانیده دخی بك واسع اورمانلر واردر. بو اورمانلردهغی آغاچلرنك باشلیجه جنسلری چام = ناراطь، قاین، شمالده میشه = ایمن، جویز = استرغان چیکلاوگی کستانه وسطده آصمه = اوزوم آغاچی، لیمون، پورتقال، جنوبده یتیشورلر. آصمه آغاچلر ٤٩ درجه عرضا شمالی‌یه قدر نشوونما بولور.

فرانسه، آوستریا. ایتالیا، اسپانیا وآوروپای عثمانیده یتیشان آصمه‌لر سایه‌سنده چوق وفوق العاده گوزل شراب استحصال اولنور.

حیوانات: ــ حیوانات وحشیه‌نك آوروپا قطعه‌سنده آره‌صره اهلا کی خصوصنده کوستریلان اقدامات سایه‌سنده بوکونکی کونده مقدارلری آزالمشدر. مع مافیه بیاض آیو شمالده قزل آیو طاغلق ممالکده قورد = بوری روسیه‌ده کثرتله بولنمقده‌در یرتیجی قوشلرله یبانی طوموز ودلکو جنسلری اورمانلرده اکسك دگلدر.

آوروپانك حیوانات اهلیه‌سی کرك جنس وکرك مکملیت جهتیله بك مشهوردر فرانسه وانکلتره‌نك اوکزلری اینکلری انکلتره وفرانسه وروم ایلی‌نك قیونی غایتله مشهوردر. اسپانیانك (مرینوس) دینلان بر نوع قیونی دخی هریرده معتبردر.

آسیا قطعه‌سی

حدود: ــ آسیانك سمت شمالیسی کاملا بحر منجمد شمالیدر. سمت شرقیسی دخی (بیرنك) بوغازندن (مالاقا) بوغازینه قدر بحر محیط کبیر ایله محاطدر. سمت جنوبیسی (مالاقا) بوغازندن (باب المندب) بوغازینه قدر بحر محیط هندی ایله احاطه اولنمشدر. طرف غربیسی ایسه (بحر احمر)، آق دکز، مرمره دکزی، قره دکز، قافقاس طاغلری، بحر خزر، اورال نهری واورال طاغلریله محدوددر. آسیا قطعه‌سی آوروپانك شرقنده واقع اولوب آفریقا ایله آراسنده (سویش) قنالی و باب المندب بوغازی واقعدر.

آسیانك جسامتی: ــ بش قطعه ایچنده آسیا قدر بیوکی یوقدر،

آوروپانڭ درت وآفریقانڭ برچق مثلندن آزکوچکدر.

مشهور دڭزلری: — بحر محیط کبیر، قطعه نڭ شرق ساحلنده واقع اولوب بهرنڭ، اوخوتسق، ژاپون، اصفر، چین دڭزلرینی؛ بحر محیط هندی قطعه نڭ جنوبندہ بولنوب عمان وشاب دڭزلرینی حصوله کتورمشدر.

مشهور کورفزلر: — شمالده (اوبی کورفزی بحر منجمد شمالیدن حاصل اولمشدر. شرقده (کامچاتکه) کورفزی بهرنڭ دڭزندن؛ (پچیلی) کورفزی بحر اصفردن (تونکن) و(سیام) کورفزلری چین دڭزندن پیدا اولمشلردر. جهت جنوبیده کائن (بنغاله)، عمان، (بصره) و(عدن) کورفزلری بحر محیط هندیدن غربده کائن (اسکندرون) کورفزی آق دڭزدن حصوله کلمشدر.

مشهور بوغازلر: — بهرنڭ بوغازی آمریقا وآسیا آراسنده وبهرنڭ دڭزیله بحر منجمد شمالی میاننده‌در. (تاتاری) بوغازی سبریا قطعه‌سیله ساخالین آطه‌سی مابینده‌در. (قوره) بوغازی قوره قطعه‌سیله ژاپونیا مابینده‌در. جنوبده (مالاقا) بوغازی مالاقه شبه جزیره‌سیله (صوماتره) آطه‌سی بیننده‌در. (هرمز) بوغازی بصره کورفزیله بحر محیط هندی مابینده‌در. غربده (باب المندب) ایله سویش قنالی واقع اوله‌رق برنجیسی بحر محیط ایله بحر احمری ایکنجیسی بحر احمر ایله بحر سفیدی برلشدیرر.

مشهور نهرلر: — شمالده، اوبی، ینسای، لنانهرلری بحر منجمد شمالی‌یه دوکیلورلر. آمور، هوانقهو، کیانغ، مه‌قونغ، منام نهرلری بحر محیط کبیره جاریدرلر. جنوبده براهما پوطرا، غانج، سند، نهرلریله (دجله) و(فرات) نهرلرینڭ برلشمه‌سندن حاصل اولان (شط العرب) نهری مشهوردر.

آسیاده دها بر طاقم صولر واردرکه دڭزه دوکلمیوب قطعه نڭ ایچروسندہ کی کوللره آقارلر (جیحون=آمودریا) (سیحون = سردریا) صولری کبی‌که بونلر (آرال) کولنه جریان ایدرلر.

مشهور کوللر: — آرال، بایقال، لوپنور، هامون، رومیه، بحر لوط، وان کوللری مشهور کوللردن صاییلور.

آطه وطاقم آطه‌لر: ــ محیط شمالیده (لیاخوق) آطه‌لری واقعدر. بو آطه‌لر غایت صغوق وغیر مسکوندر. محیط کبیرده (قوریل) آطه‌لریله (ساخالین) آطه‌سی وژاپونیای تشکیل ایدن (یزو) (نیفون) (کیوسیو) (سیقوق) آطه‌لری (فورموز) و(هانیان) جزیره‌لری بولنور بحر محیط هندیده (آندامان) (نیقوبار) (لاقدیو) و(مالدیو) جزائر مجتمعه‌سیله (سیلان) جزیره‌سی واردر. (قبریس) (ره‌دوس) (ساقز) آق دکزنك اڭ مشهور جزیره‌لریدر.

یارم آطه‌لر: ــ آسیا قطعه‌سنڭ جنوبنده (جزیرة العرب) (هندستان) (هند چینی) ناملریله اوچ بیوك یارم آطه حصوله کلمشدرکه صڭره گیلره (کجرات) و (مالاقه) نامنده ایکی عدد کوچك شبهه جزیره متصلدر. آسیانڭ غربنده آناطولی شبهه جزیره‌سی واقعدر.

برونلر: شمالده (چلوسکین) برونی آسیانڭ اڭ شمال نقطه‌سنی مالاقه شبه جزیره‌سنده کائن (رومانیا) اڭ جنوبی نقطه‌سنی تشکیل ایتمشدر.

جبال، یایلا: ــ آسیا قطعه‌سنده بیوك بر تحول ومناسبتسزلك کورینیور. شمال جهتی دوز و جسیم غیر مسکون براووه، وسط طرفلری دنیانڭ اڭ یوکسك طاغلریله احاطه اولنمش غایت مرتفع بریایلا و غربه طوغری متعدد اووه‌لر ویوکسك یایلالر وصیجاق قوملی چوللر موجوددر. بیوك یایلایه مرکز یایلاسی دینورکه یارم آوروپا قدر بیوکدر. قطعه‌نڭ اڭ مشهور سلسلهٔ جبالی بو یایلای احاطه ایتمشلردر. (تیان شان) (آلتای) استاناوای سلسله‌لری جهت شمالیه‌سنی (هیمالایا) طاغلری جهت جنوبیه‌سنی (چین) طاغلری جهت شرقیه‌سنی (پامیر) طاغلریله جهت غربیه‌سنی حاصل ایتمشلردر. بونلردن ماعدا غربه طوغری (هند وکش)، (البرز)، (آلون)، (طوروس)، (لبنان العارض) سلسله‌لری واردر.

اسیانڭ الڭ مهم‌یناڔ طاغلری قامچاتقه شبه جزیره‌سیله ژاپونیا آطه‌لرنڭ واقعدر.

روسیه ممالکی

روسیه دولتنڭ آسیاقطعه سنده اولان ممالکی (سبیریا) (آسیای وسطی) (ما وراء بحرخزر) و (قافقاسیه) اسملر ایله دورده منقسمدر. بتون آسیای روسیده بوکون‌نکی کونده تخمینا یکرمی بش میلیون قدر نفوس موجوددر.

سبیریا قطعه‌سی

حدود: شمالا بحرمنجمد شمالی، جنوبا ممالك چین وترکستان غربا دخی آوروپای روسی‌یی آسیای روسیدن تفریق ایدن اورال طاغلری واورال نهری وبحر خزر شرقا بهرك بوغازی وبحر محیط کبیر ایله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ سیبریا آسیانڭ قسم شمالیسنی کاملا احاطه ایتمش اولوب بتون آورپادن دها بیوك اولدیغی حالده آنچق سکز طقوز میلیون نفوسی حاویدر.

قطعهٔ مزبوره‌نڭ شمال دکزی سواحلی غیر منتظم اولوب آسیانڭ الڭ شمالی موقع اولان (چیلوسکین) برونی کبی چیقینديلر (اوبی) و (ینیسی) کورفزلزی کبی کرنتیلر چوقدر. بحر محیط کبیر ایچنه سیبیریادن (لوپاتقا) برونیله نهایتلنمش (قامچاتقا) اسمنده بر شبه جزیره اوزار. (ساخالین) اطه‌سیله (قوریل) جزائر مجتمعه‌سندن بعضلری سیبیریایه تابعدر.

سیبیریانڭ طاغلری الڭ زیاده حدودلرده‌در. غربده (اورال) طاغلری جنوبده (آلتای) (آلاتو) (طانقنو) و (کنتی) طاغلری بهرك بوغازینه طوغری ممتداولور. قامچاتقه شبه جزیره‌سنده بش بیلڭ مترو ارتفاعنده (قلیوچووسکی) اسمنده بروولقان موجوددر.

جبالڭ وضع طبیعیسندن ناشی (اورال) و (آمور) نهرلرندن ماعدا بولنان صولر کافه‌سی بحر منجمد شمالی‌یه آقارلر. مثلا (اوبی) (ینیسی) (لنا) نهرلری کبی. (اوبی) نهرینه (ایشیم) و (طوبول) آیاقلرندن حاصل

اولان (ایرتیش) نهری منظم اولور. (ینیسی) نهرینك (طونغوز) اسمنده بولنان توابعندن برینك (غانغارا) نام آیاغی بایقال کولندن ظهور ایدر. جنوبنده کائن (بلقاش) و (بایقال) و (ایسیقول) کوللرینه دخی بر طاقم نهرلر آقمقده‌در.

سبیریادنیانك الك صغوق قطعه‌سیدر. موسم شتا طقوز اون آی امتدادایدر مع مافیه مواقع جنوبیه‌ده وسواحلده هوا اولدقچه معتدل واراضی منبت ومحصولداردر. روسیه ایچون سبیریانك فائده‌سی معادن ایله پوستی = دریسی قیمتلی حیواناتده‌در. آلتون، کموش، تیمور، باقر وکمور معدنلریله بعض ذیقیمت احجار دخی بولنور. سمور = (صوصار)؛ قوندز، تولکی، قاقچات وبونلره مماثل حیوانلر چوق اولدیغی کبی بیان صغرلری وشمالده بیاض آییلر دخی چوقدر. کلب ایله (رن) تسمیه اولنان بر نوع حیوان (چانا = فزاق) چکمك ایچون قوللانیلور.

مشهور شهرلر: — طوبول ولایتنك مرکزی اولان (طوبولسکی) شهری (٣٥,٠٠٠ نفوس) ایرتش وطوبول نهرلرینك برلشدیکی یرده کائندر. جنوبده (اومسق) شهری دخی مشهوردر. طومسکی ولایتینك مرکزی اولان (طومسکی) شهری سبیریانك الك تجارتگاه بلده‌لرندن بریدر. (٤٠,٠٠٠ نفوس) سیمیپولاتینسکی ولایتنك مقری سیمیپولاتینسکی شهریدر. ینیسه‌یسکی ولایتنك مقری قراسنویارسکی شهریدر (ایرکوتسکی ولایتنك) مرکزی اولان (ایرکوتسکی) شهری بایقال ساحلنه قریب بر محلده اولوب چین = قطای ایله کلیتلی تجارت ایدر. زابایقالسکی ولایتنك مقری (چیتا) شهری اولوب (نرچینسکی) شهری دخی مشهور. (کاختا) شهری چین ایله خیلی تجارت ایدر. یاکوتسکی ولایتنك مقری (یاکوتسکی) شهری اولوب بو ولایت سبیریانك الك صغوق محللرینی شاملدر. پری مورسکی ایالتنك مشهور شهرلری (اوخوتسکی) (ولادی واستوق) (خابار وفقه) شهرلریدر.

جنس، مذهب: سبیریا اهالیسنك جنس ومذهبلری پك مختلفدر. سبیریانك جنوب سمتلرنده ساکن اولان (قالموق) (مغول) (مانجور) طائفه‌لری اوبی وینیسی جوارنده صیغله کچینان (اوستیاق) طائفه‌سی ینیسی ولنا نهری آراسنده ساکن اولان (طونغوز) قبائلی ولنا سطح مائلنده کائن (مافوج) طائفه‌سی ومنتهای شرق شمالیده (چوقچی) طائفه‌سی (باشقرد) و(تاتار) و (قیرغیز) قبائلی ایله شمالده (صموئید) قومی بوجسیم الکای قاپلامشدر. بوطائفه‌لرك اکثری پت پرستدر یالکز غرب جنوبیده کائن اهالی اسلام اولمغله برابر شهر اهالیسی اکثریتله خرستیاندر.

سبیریانك محصولاتی یاغ، دری کورك=(میخ)، وپورتقال کبی شیلر اولوب اهالینك ثروتی ایسه قویون وکچی وآت وصغر کبی حیواناتدن عبارتدر.

آسیای وسطی ما وراء بحر خزر

روسیه‌نك بوقسم مستملکاتی ایکی اسم ایله معروف اولوب آرال کولنك شمال وشرق جهتنده بولنان (قیرغیز) و(اوزبك) بلادینه آسیای وسطی مستملکاتی ومذکور کولنك غرب وجنوب جهتلرینه یعنی بحر خزرك شرق جانبنه مصادف اولان (ترکمن) بلادینه ما وراء بحر خزر مستملکاتی تسمیه اولنمقده‌در.

حدود: ــ سبیریا شرق ترکستان چینی غربا بحر خزر ایله جنوبا افغانستان بخارا وهندستان قطعه‌لریله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ شرق وجنوب قسمی مستثنی طوتلدیغی حالده بو ممالك دوز وجسیم بر یایلا اولوب اراضیسی منبت ومرعالری کثیر اولدیغندن محصولات زراعیه‌سی مبذولدر.

آت، قیون، دوه کبی حیوناتی غایت چوقدر. آرال کولنه آقان (سردریا=سیحون) و(اموددریا=جیحون) نهرلری بودیاری صولارلر.

مشهور شهرلر: آسیای وسطی مستملکاتنك مرکز اداره‌سی اولان (طاشکند) (١٢٠,٠٠٠ نفوس) شهر جسیمی بوبلادك مشهور شهرلرندن برنجیسیدر. (خوقند) و (سمرقند) شهرلری اسکی وتجارتگاه بلده‌در.

ماوراء بحر خزر تسمیه اولنان قطعه نك بلاد معروفه سندن بری (مرو) شهر عتیقی اولوب (سرخس) و (عشق آباد) قصبه لریله بحر خزر ساحلنده کائن (میخایلوف) اسکله سی دخی مشهوردلر. ترکستان روسی اهالیسی سکز میلیون قدر تخمین ایدلمکده اولوب (اوزبك) (ترکمن) (وقیرغیز) اهالیسندن عبارتدرلر. بوقوملر مغول وترك قاریشق اوله رق اهل اسلامدر.

(۱) بخارا خانلغی

ترکستانده من وجه استقلالنی محافظه ایده بیلن حکومت آنجق (بخارا) خانلغی اولوب کرسئ حکومتی (۱۵۰,۰۰۰) نفوسی حاوی بخارا شهریدر مع ما فیه بوحکومتده روسیه دولتی حمایه سنده در. مجموع نفوسی ایکی میلیون قدر حساب اولنیور. بو مملکتنك اراضیسی غایت محصولدار اولدیغی حالده اهالی معارف وعلوم جدیده دن بیخبر اولدیغندن لایقیله استفاده اولنه میور. اسکی زمانده بخارا منبع علوم ایدی شمدی ایسه بونك عکسیدر. اهالی اسلام مذهبنده اولوب لسانلری فارسی لسانیدر.

قافقاسیا

روسیه نك آسیاده بولنان اراضیسندن قافقاسیه قطعه سی بحر خزر ایله بحر سیاه میاننده اکثری بر برزخدن عبارت اولوب شمالا آوروپای روسی شرقا بحر خزر جنوبا ایران وغربا آناطولی وبحر سیاه ایله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ قطعهٔ مذکوره نك شمال حدودنده (قافقاس) دینلان یوکسك طاغلر بولنورکه (البرز) و (قازبك) کبی اك یوکسك تپه لری دائما قار و بوزلر ایله مستوردر. وسط سمتلری ایسه دوز وهواسی معتدل اولدیغندن هر نوع نباتات واشجار اوراده دخی حاصل اولور. توراتنك روایتنه بناء نوح (علیه السلام) نك کمیسی توقف ایدن (عرارات) تپه سی ایران حدودنده کائندر.

بوقطعه نك مهم نهری (قور) چاییدرکه (آراس) صوییله برلشدکدن صکره بحر خزره منصب اولور.

مشهور شهرلر: ــ تیفلیس (۸۰,۰۰۰ نفوس) شهری بوقطعه نك مرکزی

اولوب (قور) چای‌اوزرنده کائن (پوتی) و(صحوم قلعه) شهرلری بحر سیاه ساحلنده بر اسکله‌درلر. (باکو) شهری بحر حزر ساحلنده غایت غایت ایشلك بر اسکله‌در. (روان) (نخچوان) (الزابتپول) (علکساندرو- پول) (قارص) (باطوم) شهرلری دخی اولدقچه مشهوردرلر.

بو مملکتنك اهالیسی اکثری اسلام اولوب بر قسمی دخی (غریغوریان)و(اورتودوقس) در بو قطعه نك نفوسی یدی میلیوندن فضله اولوب جنسلری بك مختلفدر. مع مافیه الك مشهور قبیله (کرجیلر) اولوب گوزللکلری ایله عالمده برنجی‌درلر. و بو سببدن ناشی غرق ابیضه قافقاس سلاله‌سی دخی دیرلر. بونلردن ماعدا ارمنی، روس، ترك، تاتار، آباز، عجم، چرکس طائفه‌لری دخی واردر.

(٢) چین = قطای

حدود: ــ شمالا سبیریا غربا ترکستان روسی جنوبا هندستان، هندچینی وتونکین قطعه‌سی شرقا بحر محیط کبیر ایله محاطدر.

احوال طبیعیه: ــ چین مملکتی مرکز یایلاسی‌اوزرنده بولندیغندن چینك طاغلری حدودنده بولنمقده‌درلر. بونلرده شمالده (کنتی) (آلتای) غربده تیان شان، جنوبده هیمالایا وقره قوروم سلسله‌لریدر. چینك نهرلری حدود شمالیسنك برقسمنی تشکیل‌ایدن آمور ایله هوانغهو وکیانغ نهرلریدر. کیانغ نهری آسیانك الك اوزون نهریدر. چینده (لوب) و(خوخونور) کوللری واردر چین سواحلنده (پچیلی) و(قانطون) قوینیدن ماعدا کرنتی یوقدر.

مشهور شهرلر: ــ چین ممالکی ایکی قسمدر. بریسی اصل چیندرکه کاملا شرق جهتی ایله سواحلندن عبارتدر. بو راسی چینك الك غلبه‌لك ومعمور محلیدر کرسیٔ اماره‌سی (پیهو) نهری اوزرنده بولنان (پکین) شهر یدر نفوسی (٢,٠٠٠,٠٠٠). (نانکین) (شانغای) شهرلری دخی بشر یوز بیکدن زیاده نفوسی حاوی اولوب عظیم تجارتکاهدرلر. (قانطون) (١,٥٠٠,٠٠٠ نفوس) چین‌حکومتی‌طرفندن آوروپا تجارتنه الك

اول بو شهر کشاد اولنمشدر. ایکنجی قسم چین ایمپراطورینه ویرگو ویرن مالکدرکه آنلرده مانجوری، مغولستان، ترکستان چینی وتیبتدر. (حاینان) آطه‌سی دخی چینه مربوطدر (موقدن) شهری مانجوریانك (اورغا)مغولستانك(قاشقار)ترکستان چینینك(لاسا)تیبتك کرسیٔ اداره‌سیدر.

اهالی ومذهب: چین حکومتی کرهٔ ارضده‌گی حکومتلرك کافه‌سندن چوق اهالی‌یه مالکدر. یعنی دورت یوز میلیوندن زیاده نفوسی واردر. ایمپراطور بار چینلیلره حاکم اولوب تاتار نسلندندر. مذهبلری مجوسی اولوب (براهما) و (بودا) شعبه‌سنه منسوبدرلر. چینده اسلام غایت کثرت اوزره بولنوب اللی میلیون قدر تخمین اولنمقده‌در. سواحلده بولنان شهرلرده بر مقدار خرستیانده بولنمقده‌در. چینده هندستانده وآفریقاده اسلامیت غایت سرعتله ترقی ایتمکده‌در.

چین حکومتی حکومت مطلق اولوب بو مملکتده هنوز معارف وصنایع یوق کبیدر. شمدی قوللاندقلری آلات وادوات بوندن ایکی بیك سنه اوّل قوللاندقلری آلات وآداواتك عینیدر. چین آوروپالیلر کبی ترقی ایده‌چك اولورسه بتون عالمده بیوك بر تبدلات وجوده کلمه‌سی غایت محتملدر.

(٣) قوریا

قوریا قطعه‌سی غایت طاغلق اولوب اراضیسی اولدقچه منبت ومحصولداردر. اون میلیوندن زیاده نفوسه مالك اولوب مذهبلری (بودا) مذهبیدر. مقر حکومت (سئول) شهریدر. بو مملکت دهانوم جهالتدن جهالتدن قالقامامشدر هنر وصنعت هیچدر. بو مملکت شمالا چین ایله غرباوجنوبا بحر اصفر شرقا ژاپون دکزیله محدودر. اهالی مغول جنسندندر.

(٤) یاپونیا = ژاپونیا

ژاپونیا مملکتی آسیانك شرقنده وبحر محیط کبیر اورته‌سنده برچوق آطه‌لردن عبارتدرکه مشهورلری شونلردر: نیفون، کیوسیو، یزو، سیقوق، فورموز آطه‌لریدر.

احوال طبیعیه: — ژاپونیا آطه‌لری همان کافه‌سی طاغلق اولوب جبالڭ اکثری دائمی صورتده بوز وقار ایله مستوردر. وولقانلری‌دخی بك چوق اوله‌رق الڭ مشهوری (فوزی یاما)در.

ژاپون جزائرینی بیك چوق نهرلر صولامقده ایسه‌ده اکثری کوچك وغیر مهمدر.

مشهور شهرلر: — توکیو (٨٣٠,٠٠٠ نفوس) دنیانڭ الڭ جسیم والڭ لطیف بلادندن بری اولوب ژاپونیا حکومتینڭ مقریدر. کیوتو (٣٠٠.٠٠٠ نفوس) (نیفون) آطه‌سنده کائن هواسی غایت لطیف برشهردر. (یوقوهاما) بك کلیتلی تجارت ایدر بر شهردر. (کیوسیو) آطه‌سنلگی نهو (ناغازاکی) شهری الڭ ابتدا آوروپالیلرڭ دخولنه مساعد اولنان شهردر. بوندن ماعدا (نیفون) آطه‌سنده کائن (اوزاقا) شهری (کیوتو) شهرینڭ لیمانیدر. (قوریل) آطه‌لریله (لیوکیو) آطه‌لریده ژاپونیایه عائدر.

اداره، مذهب، جنس، سکنه: — بو مملکتڭ اداره‌سی مشروطه‌در. مذهبلری اکثریتله (بودا) و (سینتو) در یعنی مجوسلردر. جنسلری ماغول اولوب کندولرینه مخصوص لسانلری واردر. ژاپونیا اهالیسی بو کونگی کونده ایللی (٥٠,٠٠٠,٠٠٠) میلیون قدر تخمین اولنور. ژاپونیا اراضیسی پك منبت دکلسه‌ده اهالی‌یه زراعت نظاما بر بورج اولدیغندن سعی وغیرت طبیعته غلبه ایده‌رك هر درلو نباتات یتشمکده‌در. یالگز طاغ باشلری حراثتدن محروم قالمقده‌در. بو مملکتده آلتون وکموش آز اولمیوب باقر آلتونه مخلوط اوله‌رق مملکتڭ الڭ بیوك ثرویتدر. اهالینڭ تعیشی (پرنج = دوگی یارمه‌سی) ایله‌در. حبوبات سائره‌یه بك اعتبار ایدلمز.

ژاپونیا دولتی بوصوڭ سنه‌لرده زیاده اعتبار قازانمش بر دولت اولوب آزیاده بونلردن قوی برملت یوقدر. قوهٔ بریه وبحریه‌سی آوروپا اصولنده اوله‌رق الڭ صوڭ اصولده تنظیم اولنمشدر. بو دولت تجارتیله‌ده آوروپا دولتلرینه رقابت ایتمکده‌در.

(٥) (افغانستان)

حدود: ــ شرقا هندستان جنوبا بلوجستان غربا ایران وشمالا ترکستان روسی وبخارا مملکتلریله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ افغانستان آسیانك الڭ طاغلق اراضیسندن اولوب (هندوکش) و(سلیمان کوه) جبالی دائما قار وبوز ایله قپالیدر. مزاج وهوا علی العموم معتدل اولوب هر درلو نباتات نشو ونما اولور. مملکت مذکوره‌ده بیوجك ایکی نهر اولوب برنجیسی (کابل) چاییدرکه (سند) نهرینه جریان ایدر. ایکنجیسی دخی (هلمند) چایی اوله‌رق (هامون) کولنه منصب اولور.

مشهور شهرلر: ــ (کابل) (٦٠,٠٠٠) آفغانستاننك مقر حکومتیدر. (جلال آباد) (قندهار) و(هرات) شهرلری دخی مواقع مشهوره‌سندندر. آفغانستان آلتی میلیوندن زیاده نفوسی شامل اوله‌رق کاملا اسلامدر. بومملکت انکلیز نفوذی ایله روسیه نفوذی مابیننده منازع فیه‌اولدیغندن سیاسة اهمیتلی بر موقع اشغال ایتمشدر. افغانیلر بوخصوصدن استفاده ایدوب قره عسکرلرینی انکلیز اصولنده تنظیم ایده‌رك اویجه برقوهٔ بریه حاصل ایتمشلردر.

(٦) بلوجستان

حدود: ــ شمالا افغانستان شرقا هندستان غربا ایران جنوبا بحر عمان ایله محدوددر.

بومملکت بر اسلام حکومتی‌اوله‌رق اهالیسی بر میلیون قدر تخمین اولنمقده‌در. (کلات) شهری بومملکتك مرکزیدر. اهالی هنوز مدنیتدن محروم اولوب حاصلات زراعیه ومعدنیه‌سی پك آزدر.

(٧) ایران = پیرسیا = عجمستان

حدود: ــ شمالا قافقاسیه وبحر خزر روسیه‌نك ماوراء بحر خزر مستملکاتی ایله شرقا افغانستان وبلوجستان مملکتلریله جنوبا بحر عمان وبصره کورفزیله وغربا دخی آناطولی قطعه‌سیله محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ ایرانڭ حدود شمالیه‌سنده‌غربدن شرقه طوغری (عرارات) (البرز) جبالی ممتداولدیغی کبی غرب جنوبیده جهت شرقیه‌یه طوغری (آلوند) طاغلری امتداد ایـدر. حاوی اولدیغی انهاردن قافقاسیه حدودینی تفریق ایدن آراس چایـلە بصره کورفزینه منصب اولان (قارون) نهری ذکر اولنه بیلور. ایرانده مهم‌اولان یالڭز (ارمیه) کولی واردر. ایرانڭ الڭ لطیف مواقع قطعهٔ جنوبیه‌سی اولوب اورالرده بعضا شدتلی صیجاقلر ومخاطره‌لی روزکارلر وقوعه کلور. بحر خزر جواری غایتلە دوز ومنبتدر. ایران ممالکی محصولات نبـاتیه‌ده بك زنکیندر. الڭ لذید میوه‌لر آوروپایه ایراندن جلب اولنور.

بلاد مشهوره‌سی. ــ (طهران) (۲۰۰,۰۰۰ نفوس) ایرانڭ پایتختیدر. (اصفهان) شهری اسکیدن ایرانڭ پای تختی ایدی. بونلردن ماعدا (همدان)، (شیراز)، (مشهد) و(بندر بوشیر) موقعلری مشهوردرلر. ایرانڭ اداره‌سی مستقلە اولوب اهالی‌سی کاملا اسلامدر. بومملکت هنوز لایقیلە ترقی ایده‌مامشدر.

آسیای عثمانی

حدود: ــ شمالی قره دڭز بحر سیاه بوغازی مرمره دڭزی وچناق‌قلعه بوغازی وغرب طرفی آطه‌لر دڭزی بحر سفید وسویش قنالی وجنوب طرفی شاب دڭزی بحرعمان وبصره کورفزی وشرق طرفی دخی ایران دولتی وقافقاسیه قطعه‌سیلە محدوددر.

احوال طبیعیه: ــ آسیای عثمانینڭ طاغلری ایران حدودنده کائن (عرارات) تپه‌سندن تشعب ایده‌رك (آلوند) طاغلری نامیلە جنوبه دیگری (طوروس) سلسله‌سی نامیلە غرب جنوبی‌یه اوچنجیسی (آنتی‌طوروس) سلسله‌سی نامیلە غرب شمالی‌یه ممتد اولور. طوروس سلسله‌سندن بر شعبه‌سی آق دڭز ساحلنی تعقیب ایدرك جنوبه طوغری امتداد ایدرکه (لبنان) طاغلری تسمیه اولنور.

آسیای عثمانینڭ مشهور ایرمقلرندن: ــ (یشیل ایرمق) و(قزیل

ایرمق) نهرلری بحر سیاهه (کدوس) و(بیوك مندرس) (کوچك مندرس) نهرلری آطه‌لر دڭزینه (سیحان) (جیحان) و(عاصی) نهرلری آق دڭزه (دجله) نهریله (فرات) نهرینڭ برلشمه‌سندن حاصل اولان (شط العرب) نهری بصره کورفزینه جریان ایدرلر. آناطولی قطعه‌سنده کوللر بیك چوق اولوب الڭ مشهورلری (وان) (بحر لوط) و(طوزلی کول) نام کوللردر. آسیا عثمانیده مشهور اوله‌رق اوچ کورفز واردرکه آنلر شونلردر. آطه‌لر دڭزنڭ (ازمیر) کورفزی آق دڭزده (آطالیه) و(اسکندرون) کورفزلریدر.

تقسیمات ومشهور شهرلر: — آسیا عثمانی اون آلتی میلیون قدر نفوسی شامل اوله‌رق بش قسمه بولنمشدرکه آنلر شونلردر: آناطولی، کردستان، عراق، سوریه وعربستان قطعه‌لریدر.

آناطولی قطعه‌سی: — آناطولی قطعه‌سی آسیای عثمانینڭ قسم غربیسندن عبارت اولوب بحر سیاه، مرمره دڭزی، آطه‌لر دڭزی، بحر سفید، کردستان، سوریه قطعه‌لریله محدوددر. بو قطعه‌نڭ مشهور شهرلری (بروسه)، ازمیر کورفزنده کائن (ازمیر) (۲۰۰،۰۰۰ نفوس)، (قسطمونی)، (قونیه) (آنقره) (طربزون)، (سیواس) و(آطنه) شهرلریدر. آطه‌لر دڭزنده واقع (رادوس) (مدللی) (لمنی) (ساقز) آطه‌لری ودها برطاقم آطه‌لر بوقطعه‌یه منسوبدر.

کردستان: — آسیای عثمانینڭ کردستان قطعه‌سی آناطولی، عراق، ایران، وقفقاسیه مملکتلریله محدوددر. مشهور شهرلری (ارضروم) (وان) (خرپوط)، (دیاربکر) (بتلیس) (وموصول)در.

الجزیره=عراق=میسوپوطامیا: — الجزیره قطعه‌سی فرات ودجله نهرلرینڭ مابینی اولوب (بغداد ۱۰۰،۰۰۰ نفوس) (بصره) شهرلری بلاد مشهوره‌سندندر.

سوریه: — سوریه قطعه‌سی آناطولی، کردستان، الجزیره قطعه‌لریله بحر سفید آراسنده سویش قنالندن جزیرة العربه قدر ممتد بر مملکتدر. (شام) شریف (۲۵۰،۰۰۰ نفوس). وساحل بحرده کائن (بیروت) شهرلری

ایله (حلب) و(قدس شریف) شهرلری مشهوردر.

عربستان قطعه‌سی : — جزیرة العرب نام شبه جزیره‌نڭ غرب ساحلنده واقع وباب المندبه قدر ممتد اولان اراضی ترکیا اداره‌سنده اولوب دولت عثمانیه‌نڭ آسیاده‌گی اراضیسینڭ بشنچی قسمنی تشکیل ایدر. بو قطعه‌نڭ بلاد مشهوره‌سی (مکۀ مکرمه) ایله (مدینۀ منوره) و بونلرڭ اسکله‌لری اولان (جده) (وینبع البحر) شهرلریله (صنعا) و(طائف) بلده‌لریدر.

لسان، جنس، مذهب : — لسان رسمی ترکچه اولدیغی حالده هر ملتك کندو سنه مخصوص دیلی واردر. آسیای عثمانی اهالیسی جنسچه فوق العاده مختلف اولوب آناطولیده ترکلر ورملر، کردستانده، کردلر وارمنیلر، سوریه عراق وعربستانده عربلر ساکن اولمقده‌در. عرب، ترك وکردلر عمومیتله اسلامدرلر. ارمنیلرغه یغوریان اولدیغی حالده سوریه‌ده بر مقدار اورتودوقس وقاتولیك دخی بولنور.

آناطولی، سوریه وعراق قطعه‌لری غایت منبت ومحصولدار اولوب هر نوع میوه وحبوبات کثرتله یتیشور. آناطولی قطعه‌سی معادن اعتباریله‌ده بیك زنکیندر. لکن فابریقه‌چیلك وصنایع دها لزومی قدر ترقی ایده مدیکندن ویوللر منتظم اولمدیغندن اهالی بو ثروت طبیعیه‌لردن لایقیله استفاده ایده‌میور. لکن شمدیگی کونلرده آسیای عثمانینڭ هر طرفنده دمیر یوللر یاپلمقده اولدیغندن ثروت عمومیه‌نڭ ترقی ایدوب اهالینڭ آوروپا مدنیتنی قبول ایده‌چکی اشکاردر.

(٨) عمان = مسقط

عمان مملکتی مستقل بر امیره تابع اولوب مقری (نزوه) شهریدر. بصره کورفزی ساحلنده کائن (مسقط) شهری بو مملکتك مهم تجارتکاه بلده‌سیدر.

عدن

جزیرة العربك غرب جنوبیسنده واقع (عدن) شهریله جوارنده بولنان بر مقدار اراضی انکلتره‌یه تابعدر. عدن هند یولی اوزرنده بیك اهمیتلی برلیماندر. باب المندبی ایکی کچیدحالنه قویان (پریم) آطه‌سی دخی انکلتره‌نکدر

هندستان = ایندیا

حدود : ــ بو مملکت شمالا چین الکاسندن تفریق ایدن (هیمالایا) طاغلریله محدوداولوب شرقا (بنگاله) کورفزی وهندچینیجنوبا بحر محیط هندی وغربا آفغانستان بلوجستان وعمان دکزیله محاطدر.

احوال طبیعیه : ــ هندستان قطعه‌سی (هیمالایا) اتکلرندن باشلیوب (قومورین) برونده نهایت بولور. (سیلان) آطه‌سیله (بنگاله) کورفزی وعمان دکزنده واقع آطه‌لر هندستاندن صایلمقده‌در. هیمالایا طاغلرنده کائن (عاورا زانقار) دنیانك الڭ یوکسك نقطه‌سیدر. هندستانده هیمالایا طاغلرندن تشعب‌ایدوب هندستانی شرقی وغربی ایکی سطح مائله تقسیم ایدن (وندیه) طاغلری واردر. اوشبو طاغلرده درین اوچورومار ویتشمس اورمانلر واردر. شرق سطح مائلنه یعنی (بنکاله) کورفزینه (غانژ)، (براهماپوترا) و(خوداوه‌ری) نهرلری جریان ایتدیکی کبی غرب سطح مائلنه دخی (کابل) چاییله (پنجاب) دنیلان بش صویك اجتماعندن حاصل اولان (سند) نهری جریان ایدر. (سیلان) آطه‌سیله هندستان ما بیننده (پالق) بوغازی واقعدر.

هندستانك هر طرفنده معمور وغلبه‌لق نهرلر وعجیب معبدلر ومستحکم قلعه‌لر کوریلور. ارضك قوهٔ انباتیه‌سی ومحصولاتك کثرتی وتنوعی جهتیله هندستان کرهٔ ارضك الڭ قیمتلی قطعاتندن معدوددر. وبونك ایچون جمله پادشاهلر اسکیدن بیرو بوقطعه‌یی تملك ایتمك سوداسینه دوشمشلردر. وبو قطعه جمله اقوامه تجارت محلیدر. هندستانك شمال سمتلری صغوق اولوب وسط وجنوب طرفلری ایسه غایت صیجاقدر. هندستانده ایکی یوز اللی میلیون‌دن زیاده‌اهالی اولوب آلتمش میلیون قدر مسلم وبش میلیون قدری خرستیان ومتباقیسی مجوسدر. مجوسیلر اکثریتله (براهمه) مذهبنده اولوب شمال طرفلرنده (بودا) مذهبنده اولانلریده واردر. بو قوملر (بنکالی) (مجرات) (مالابار) (سند) (پنجاب) (اوردو) لسانلریله تکلم ایتدیکلری کبی اهالی اسلامیه میاننده معاملات اکثریا فارسی لسانی

اوزره‌جریان ایدر . اسکی هند کتابلری ایله دعالری یازیلان (سانسکریت) لسانی غایت بلیغ وفصیح بر لساندر . هندستانده حیوانات انواعی دخی کثیردر . میمون سوریلری وبیك زیاده وحشی قپلانلر وفیل ومسك کچیسی بو مملکتده کثرت اوزره بولنورلر .

هند انگلیزی

هند انکلیزی دیو هندستانڭ انکلتره اداره‌سنده بولنان قسمنه اطلاق اولنور . هندستانده انکلیز اداره‌سی ایکی صورتله‌در . بریسی طوغریدن طوغری‌یه انکلتره اداره‌سنده اولان ممالکدرکه هندستانڭ قسم اعظمندن عبارت اوله‌رق یوز یتمش میلیون قدر نفوسی شاملدر . دیکری ایسه انکلتره‌یه ویرگو ویرمکله مکلف اولان پرنسلکلردر .

مشهور شهرلر : — (فالکوته) (۸۰۰،۰۰۰ نفوس) شهری عظیم تجارتگاه بر بلده اولوب آسیاده بالجمله انکلتره مستملکاتنڭ مرکزیدر . (بطنه) (۱۷۰،۰۰۰ نفوس) بهار حکومتنڭ مرکزی ایدی . (الله آباد) (۱۵۰،۰۰۰ نفوس) عانژ نهری اوزرنده کائندر . (بنارس) (۲۰۰،۰۰۰ نفوس هندولرڭ علوم وادبیاتده ایلر وکیدده بلده‌سیدر . (دهلی) (۱۵۰،۰۰۰ نفوس) مقدما هند پادشاهلرینڭ مقری ایدی . (لاقنو) (۳۰۰،۰۰۰ نفوس) مقدما عود حکومتنڭ مرکزی ایدی . لاهور (۱۵۰،۰۰۰ نفوس) مشهور تجارتگاه بر بلده‌در . (پیشاور) آفغان حدودنده متین بر قلعه‌در . (بومبای) ۸۰۰،۰۰۰ نفوس) آوروپا پوسته‌لرینڭ موقعی اولمق جهتیله تجارت ونفوسچه عموم هندستان شهرلرینه سبقت ایتمشدر .

(احمدآباد) (۱۳۰،۰۰۰ نفوس) عظیم ومشهور بر بلده‌در . (مدارس) (۴۰۰،۰۰۰ نفوس) شهری تجارت ومعموریتچه هندستانڭ اوچنجی بلده‌سیدر . سیلان آطه‌سنده کائن (قولبومو) شهری آوروپا وآفریقادن چین دکزلرینه کیدن پوسته‌لرڭ موقفیدر (۱۰۰،۰۰۰ نفوس) . (کشمیر (۱۳۰،۰۰۰ نفوس) کشمیر حکومتنڭ مقریدر . کجرات شبه جزیره‌سنڭ (بارووده) شهری (۱۴۰،۰۰۰) نفوسی حاوی مشهور بر شهردر . (حیدر

آباد) (۳۵۰،۰۰۰ نفوس) نظام حکومتنڭ مقریدر. بحر محیط هندیده کائن (لاقدیو) آطه‌لریده انکلتره تابعیتنی قبول ایتمشدر.

(۹) نپال

نپال حکومتی هندستان ایله چین مابیننده وهیمالایا طاغلری اتکنده واقعدر مقر حکومتی عبادتخانه‌لریله مشهور اولان (قاتماندو) شهریدر.

(۱۰) بوتان

بوتان حکومتی هیمالایا طاغلری آراسنده کائن احوالی مجهول اوفق بر مملکتدر. بو ایکی حکومت شمدی انکلتره اداره‌سنده‌در.

(۱۱) مالد یوجز ائری

مالد یوجز ائر مجتمعه‌سی دخی مستقل بر سلطانڭ اداره‌سنده‌در مقری (ماله) شهریدر. اون ایکی بیك قدر مالدیو آطه‌لرندن یالکز اللی قدریسی مسکون ومزروعدر.

فرانسه مستملکاتی

الیوم فرانسزلر هندستانده (بوندشیری)، (قاریفال)، (ماها)، (شاندارناغور)، (یانااون) نام بش شهره مالکدرلر. مقدار نفوس جمعا ایکی یوز سکسان بیك قدردر.

پورتکیز مستملکاتی

بو کونکی کونده پورتکیزلر هندستانده (دیو)، (دامان)، (غوا) شهرلرینه مالکدرلر مقدار نفوس جمعا بش یوز اوتوز بیك قدردر.

هند چینی

حدود: ـــ غربا بنکاله کورفزی وهندستان ایله شرقا بحر چین وشمالا چین ایله جنوبا (آوسترالیا) قطعه‌سندن تفریق ایدن (مالاقا) بوغازی ایله محدوددر. هند چینینڭ شمال جهتلری همالایانڭ شرقی قوللریله عارضه‌لریدر. بو مملکتی (ایراوادی)، (منام)، (می قونغ) و (مارتابان) نهرلری بویدن بویه صولامقده‌در. بنکاله کورفزنده کائن (آندامان) (نیقوبار) جزائری ایله (مرگی) جزائر مجتمعه‌سی هند چینی اجزاسندن

معدوددر. هند چینینڭ جنوبی اوچی (مالاقا) شبه جزیره‌سیله معروف اولوب بوشبه جزیره (رومانیا) برونیله نهایتلنور. بوشبه جزیره‌نڭ شرق ساحلنڭ (سیام) و(طونکین کورفزلری مشاهده اولنور. بومملکتڭ طوپراغی غایت محصولداردر. هند وچینیده حاصل اولان نباتات اکثریتله بومملکتده دها حاصل اولور. هند چینینڭ معادنی دخی ذکره شایاندر. آلتون، قالای، مرجان بو مملکتلرده بك چوق بولنور. بو قطعه‌نڭ نفوسی اوتوز میلیون (۳۰,۰۰۰,۰۰۰) دن زیاده‌در.

فرانسه مستملکاتی

فرانسزلر هند چینیده (طونکین) قوشنشین سفلی) و(قوشنشین علیا) مملکتلرینی تملك ایتمشلردر. طونکینڭ مقری (هانوی) شهری اولوب (۱۲۰,۰۰۰) نفوسی حاویدر. (قوشنشین علیا) مملکتینڭ مقری (هوده) شهری اولوب آسیانڭ الڭ ظریف ومستحکم بلادندن بریدر. بو ایکی قطعه‌یه بردن (عننام) حکومتی دینلور. قوشنشین سفلی‌نڭ مقری(سایغون) شهریدر. مه قونغ نهری آغزنده کائن (پولوقوندر) جزائری دخی فرانسه‌یه مربوطدر.

قامبوج قراللغی

قامبوج قراللغی قوشنشین فرانسوینڭ غرب شمالنده کائن اوفاق بر حکومتدر. بومملکت مه‌قونغ نهریله صولانمقده‌در. مقر حکومتی (نیومپنغ) شهریدر. بوکونگی کونده بو مملکت فرانسه حمایه‌سنده‌در.

سیام قراللغی (۱۲)

محصولاتنڭ کثرت وبرکتی حسبیله مشهور اولان سیام الکاسی هند چینینڭ تام وسطنڭ بولنور. بومملکتی (مه‌قونغ) و(سیام) نهرلری اسقایدر. پایتختی (منام) نهری آغزنده واقع (بانقوق) شهریدر (۵۰۰,۰۰۰ نفوس)

انکلیز مستملکاتی

حالا (برمان) اراضیسی کاملا انکلتره تصرفنده اولوب مالاقه شبه جزیره‌سنڭ جنوبنده کائن بعض مواقع دخی شاملدر. مالاقه بوغازنده

کائن (مالاقه) شهری (پولونپانغ) آطه‌سیله مقابلنده بولنان (ولسلی) اراضیسی (سنغاپورا) جزیره‌سی (آنداماں)، (نیقوبار) و(مرگی)آطه‌لری دخی انکلتره‌یه تابعدر. (ایراوادی) نهرینك آغزنده کائن (رانغون) شهریله (پونپانغ)آطه‌سنده کائن ژورژطون) وسنغاپوره آطه‌سنده کائن (هونغ قونغ) آطه‌سی دخی انکلتره‌یه عائددر.

(۱۳) جوهور حکومتی

مالاقا شبه جزیره‌سنك جنوبنده اوفاق توفك بر حکومت مستقله موجود اولوب بونلرنك ذکره شایان اولانی آنجق (جوهور) حکومت اسلامیه‌سیدر بو حکومت آسیانك الك جنوب نقطه‌سنه حکم ایتمکده‌در. هند چینی اهالیسی اکثریتله مجوسی اولدیغی حالده مالاقه شبه جزیره‌سنك وبعض سواحل جنوبیه‌ده اسلاملرده واردر.

حاصلات

معادن: ــ آلتون، کموش، باقر سبیریاده چین وژاپونیاده غایت کثرتله بولنور. تیمور معدنی آسیانك هر سمتنده بولنور. یرکموری چین وژاپونیا وهندستانك بك کثرتلی ایسه‌ده هندستانده ایشلدیریلان پك کلیتلیدر.

حبوبات: ــ آرپا، چاودار= (آرش) صغوق ممالکده باشلیجه واسطهٔ غدائیه‌در. بغدای ایرانك ژاپونیاده چینك بك گوزل یتشدیریلور. پرنج = (دگی) وقوقوروز جنوب سمتلرنده حاصل اولور.

نباتات: ــ صندال، آبنوس، عود آغاچلری جنوبی مملکتلرده بهارانك انواعیله چای چین وژاپونیاده وانجیر جنسندن اولان (بانان) نام جسیم آغلج هندستان وهند چینیده وسیلان آطه‌سنده نشو ونما بولور. بانان آغاچنك سایه‌سنده بیك عسکر سایه‌لنه بیلدیکی تواترا نقل اولنیور. واحلرده باشلیجه پاموق زرع ایدیلوب خرما قهوه عربستان یکانه محصولیدر.

حیوانات: ــ سبیریاده سمور= (صوممار)، سیاه دلکو وبوکا مماثل

کورکلی = (میغلی) حیوانلر کثرت اوزره بولنور. مرکز یایلاسنه طوغری طاغ قیونی، سوریلر ایله بر نوع اوکوز وجثه‌لی سمندر وتبت سمت‌لرنك یونلری کشمیر فابریقه‌لرنده مستعمل کچیلر وهندستان طاغلرنده، تربیه ایدلمگه مستعد آیولر ومسك کیکی واردر. ترکستانده وبتون آسیای غربیده ایکی هورکچلی دوه‌لر نقلیاتده کثرتله مستعملدر. آت جنسنك اعلاسی عربستانده بیور.

هندستان وهند چینی‌ده تك بوینوزلی (کرکدان) ایله غایت ذکی وآلیشقان فیل واون آرشین طولنده تمساح وقپلان بولنمقده‌در. بتون آسیاده سکز یوز میلیوندن زیاده نفوس واردر.

آفریقا قطعه‌سی

حدود: — شمالا آق دکز شرقا شاب دکزی وبحر محیط هندی غربا بحر محیط آطلاسی ایله محدوددر. آفریقا، آوروپانك جنوبنده وآسیانك غربنه دوشر. آفریقایی آسیادن سویش قنالی وباب المندب بوغازی آوروپادن سبته بوغازی تفریق ایتمشدر.

آفریقانك جسامتی: — بش قطعه ایچنده بیوکلکچه آفریقا اوچنجی اولوب اوچ آوروپا قدر وسعته مالکدر.

آفریقانك دکزلری: — شمالده آق دکز بحر محیط آطلاسیدن شرقده شاب دکزی بحر محیط هندیدن حاصل اولمشدر.

آفریقانك کورفزلری: — شمالده (سیدره) و(قابس) کورفزلری بحر سفیددن شرقده (عدن) کورفزی بحر محیط آطلاسیدن پیدا اولمشدر.

آفریقانك بوغازلری: — آفریقا قطعه‌سیله آوروپا ماییننده (سبته) بوغازی اولدیغی کبی آسیا بیننده ده (سویش) قنالی و(باب المندب) بوغازی واردر.

آفریقانك نهرلری: — آفریقا نهرلری ایچنده مشهور اولان آنچق نیل مبارکدر نیل مبارك آق دکزه دوکیلور. نیل دنیاده‌گی الك بیوك صویك بریدر غربده بحر محیط آطلاسیه آقان (سنغال)، (غامبیا)، (نیغر)، (قونغو)،

(اورانژ) شرقده (زامبزی) نهرلری دخی واردر.

آفریقانڭ کوللری: ــ خط استوا آلتنده بولنان (ویقتور نیانزه)، (آلبر نیانزا)، (تانغانیقا) ایله وسطده (چات) کولی ونیل مبارکه فاریشان (تانا) کوللری آفریقانڭ مشهور کوللرندن صاییلورلر.

آطه‌لر وطاقم آطه‌لر: ــ آفریقانڭ اڭ مشهور آطه‌لری اوقیانوسلرده‌در (آصور، مادر، یشیل برون، قناریه طاقم آطه‌لریله (اسانسیون)، (سنت هلن)، آطه‌لری بحر محیط آطلاسیکده (مداغسقار) جزائر عظیمه‌سیله (سقوطره) آطه‌سی و(سیشل)، (آمیرانت)، (ماسقارین) طاقم آطه‌لری بحر محیط هندیده واقع اولمشدر.

طاغلر چوللر: ــ آفریقا باشقه قطعه‌لر کبی بیوك سلسله ومشهور طاغلری حاوی دگلدر. طاغلق محللری ساحله قریب یرلری اولوب سائر محللری غایت کنیش چوللردن عبارتدر. دنیانڭ اڭ قورقنچ واڭ صیجاق وغیر مسکون چوللری آفریقاده‌در. شمال ساحلنه قریب (آطلس) غرب ساحلنه یقین (قونغ) شرق جنوبی ساحلنه یقین (لوپاپا) سلسله‌لری شرق شمالی ساحلنه قریب (عرب) و(حبش) طاغلری آفریقانڭ مشهور سلسله‌لریدر. خط استوا آلتنده (کلیما نجارو) طاغلری آلتی بیك متره قدر یوکسك محللر اولوب تپه‌لرنده قار وبوز اکسك اولمز.

ۋولقانلر: ــ آفریقانڭ ۋولقانلری هپ آطه‌لرده‌در مشهورلرنی قناریه آطه‌لرندن (تناناریف) آطه‌سنده، یشیل برون آطه‌لرنده، کینه کورفزنده کائن (فرناندوپو) نام کوچك آطه‌لرده، (ماسقارین) آطه‌لرنده‌در.

آفریقای عثمانی

دولت عثمانیه‌نڭ آفریقاده‌کی ممالکنه آفریقای عثمانی دینورکه بونلرده مصر اراضیسیله (تونس) و(طرابلس غرب) مملکتلرندن عبارتدر.

احوال طبیعیه: ــ حبشستان سلسله‌سی مصر مملکتنه دخول ایله شاب دکزی بوینجه دکزی تعقیب ایدرك سویشده نهایت بولور. آطلاس

سلسله‌لرینك شرق اوچی تونس وطرابلس مملکتلرنك (فزان) و (بنغازی) کبی یایلالر حاصل ایدرك نیل جوارنده نهایت بولور. آفریقای عثمانیه نیلدن ماعدا مهم نهر یوقدر. نیل آفریقانك وسطندن ظهور ایله باشلیچه (نیل ازرق) و (آنبارا) صولریله کسب جسامت ایدرك (رشید) و (دمیاط) آغزلریله دکزه دوکیلورلر. نیل نهرسنه فیضان ایدرك مصرك (دلتا) دینیلان دکزه قریب محللرینی کاملا صولر. وبونك ایچون (دلتا) مصرك الڭ منبت یریدر نیل مبارك سایه‌سنده مصر دنیانك الڭ معمور والڭ محصولدار قطعه‌لرندن بریدر. طرابلس غربده شمال وغیر منبت اولوب قابل استفاده محللری آق دکزی ساحلنده (طرابلس) جواری ایله (برقه) یایلاسی وجنوب غربیده (غدامس) واحلرینه منحصردر.

مصر قطعه‌سی

حدود: — شمالا بحر سفید شرقا سویش قنالی وبحر احمر جنوبا حبشستان وبلاد (نوبه) غربا دخی صحرای کبیر وطرابلس غرب ایله محاطدر. مصر قطعه‌سی آفریقانك شمال شرقی اوچی اولوب نیل مبارك ایله حیات بولور. بوراسی دولتمزڭ امتیازلی برایالتی اولوب والیسی فرمان پادشاهی ایله نصب اولنور. ودولت عثمانیه‌یه سنوی معین ویرکو اعطا ایدر. بو مملکت آوروپادن، هندستانه، چینه وآوستورالیایه کیدن پوسته‌لرك کچیدی اولدیغندن سیاسة فوق العاده اهمیتلیدر. الحاصل مصر هندستانڭ کلیدی یرنده‌در. الحاصل مصر قطعه‌سی حقوق دوله مغایر اوله‌رق انکلیز عسکرینك اشغالی تحتنده‌در.

مشهور شهرلر: — القاهره (٤٠٠،٠٠٠ نفوس) آفریقانك الڭ بیوك شهری اولوب مصر قطعه‌سنك مرکزیدر. (اسکندریه) (٢٠٠،٠٠٠ نفوس) مصرك الڭ تجارتگاه والڭ ایشلك اسکله‌سیدر. (سویش) و (پورت سعید) بلده‌لری سویش قنالنك ایکی اوجنده کائندرلر. (دمیاط) و (رشید) شهرلری نیلك آغزنده واقعدر. (خرطوم) وسطی آفریقا ایله مبادله وتجارت محلیدر. مصرك سکنه‌سی ملحقاتیله برابر اون یدی میلیونه بالغ اولوب مذهبلری